

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Kuurojen naisten kokemuksia synnytyksen aikana tapahtuneesta tulkkauksesta

Essi Kylmänen

Viittomakielentulkin koulutusohjelma (240 op)

Huhtikuu 2010

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Viittomakielentulkin koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Essi Kylmänen	Sivumäärä 45 ja 7 liitesivua
Työn nimi Kuurojen naisten kokemuksia synnytyksen aikana tapahtuneesta tulkkauksesta	
Ohjaava opettaja Zita Kóbor-Laitinen	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, millaisia kokemuksia kuuroilla naisilla on ollut tulkkauksesta ja tulkin toiminnasta heidän synnytystensä aikana. Koska synnytys on tulkkauksilanteena erityislaatuinen, on tulkkauksessa otettava huomioon erinäisiä seikkoja. Opinnäytetyö tarjoaa arvokasta tietoa kuurojen asiakkaiden odotuksista ja toiveista viittomakielen tulkeille ja tulkiopiskelijoille.</p> <p>Työ toteutettiin laadullisena tutkimuksena, jonka aineistona toimi neljän kuuron synnyttäneen naisen haastattelut. Haastattelut tehtiin teemahaastatteluin, ja ne käännettiin suomen kielelle. Sisältöjen analysointimenetelmänä on käytetty teemoittelua.</p> <p>Opinnäytetyössä kerrotaan kuurojen naisten ajatuksia synnytystulkkauksen järjestymisestä pääkaupunkiseudulla, tulkkiin ja tulkin työskentelytapoihin liittyvistä toiveista ja pohditaan synnytys- ja muun asioimistulkkauksen eroavaisuuksia. Tämän lisäksi opinnäytetyö sisältää selostuksen normaalin synnytyksen kulusta ja synnytykseen liittyvän termistön selityksiä.</p> <p>Haastatteluihin osallistuneet naiset olivat melko tyytyväisiä synnytystulkkauksen järjestymiseen. Moitteita sai vuorottelevan päivystysmenetelmän hankaluus. Kaikkien toiveiden toteuttamisen mahdottomuus ymmärrettiin, mutta suhtautumisessa asiakkaan vaatimuksiin oli haastateltavien mukaan parantamisen varaa. Tärkeimmiksi tulkin ominaisuuksiksi synnytyksessä muodostuivat joustavuus, rauhallisuus ja miellyttävä persoona. Myös kokemus synnyttämisestä tai synnytyksen tulkkauksesta koettiin tärkeäksi.</p> <p>Synnytyksen tulkkauksella ja muulla asioimistulkkauksella näyttäisi olevan joitakin eroavaisuuksia. Asioimistulkkauksessa tarkoin noudatettavaa eettistä säännöstöä voidaan soveltaa synnytyksen tulkkauksessa, tulkin ja asiakkaan parhaaksi katsomalla tavalla. Neuvojen antamista kesken tulkkauksen pidettiin sallittuna, mikäli ne edistävät tilanteen sujuvuutta. Tulkin myös odotettiin toteuttavan asiakkaan pieniä pyyntöjä synnytyksen aikana. Tällaisia voi olla esimerkiksi veden tuominen tai valokuvien ottaminen.</p>	
Asiasanat synnytys, tulkkauk, viittomakieli	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Essi Kylmänen	Number of Pages 45 and 7 attachment pages
Title Experiences of Deaf Women on Interpretation During Childbirth	
Supervisor Zita Kóbor-Laitinen	
Abstract <p>The aim of this study was to find out what kind of experiences deaf women have of the interpreting and the actions of the interpreter during their childbirths. The unique nature of childbirth is something the interpreter has to take under consideration. This study will offer valuable knowledge for sign language interpreters and interpreter students, on deaf customers' wishes and expectations.</p> <p>The study was conducted using qualitative methods. The interviews of four deaf women, who have given birth, were used as the data. The interviews were conducted as theme interviews, and were then translated to Finnish. The results were analyzed by dividing them in different themes.</p> <p>The study examines deaf women's thoughts on finding an interpreter to childbirth in the region of the capital city, their wishes concerning the interpreter or interpreter's work methods and the possible differences between interpreting in childbirth and in other daily situations. It also includes a narrative on the progress of a common childbirth situation, and explanations for some words associated with childbirth.</p> <p>The women interviewed, seem to be somewhat pleased with how the interpreters were found for their childbirths. Criticism was aimed towards the rotating system of being on call. The impossibility of granting all wishes was understood, but according to the interviewees, reacting to customers' demands could have been better. Flexibility, calmness and likeable personality were mentioned as the most important features of the interpreter. Experience on giving birth or interpreting in childbirth were also considered important.</p> <p>Interpreting in childbirth and other daily situations seem to have some differences. The code of ethic which normally has to be obeyed precisely can be adapted during childbirth in ways the interpreter and the customer agree to. Giving advice during interpretation was considered suitable, if it helped the situation to proceed. When asked, the interpreter was expected to carry out minor tasks. For example bringing water or taking pictures.</p>	
Keywords childbirth, interpreting, sign language	

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ ABSTRACT

1 JOHDANTO.....	6
2 TULKATTUJEN HOITOTILANTEIDEN TUTKIMUSTA	7
2.1 Tulkin tunteet ja rooli vuorovaikutuksessa	7
2.2 Kuuron potilaan ja hoitohenkilökunnan välinen vuorovaikutus	9
2.3 Kuuron synnyttäjän ja kättilön välinen vuorovaikutus	10
3 TUTKIMUSKYSYMYKSET	12
4 AINEISTON KERUU JA ESITTELY	13
4.1 Haastateltavien valinta	14
4.2 Aineistonkeruumenetelmät	14
4.3. Aineiston analysointi	15
5 TULKKAUSPALVELUN JÄRJESTÄMINEN SYNNYTYKSEEN PÄÄKAUPUNKISEUDULLA.....	17
5.1. Evantia Oy:n tulkkiälytyksen käytäntö synnytystulkin järjestämisessä... 17	
5.2 Viittomakielisten asiakkaiden mielipiteitä synnytystulkkausten järjestymisestä	19
6 VIITTOMAKIELISTEN ASIAKKAIDEN TOIVEET JA ODOTUKSET SYNNYTYSTÄ TULKKAAVAA TULKKIA KOHTAAN	21
6.1 Tuttu vai vieras tulkki?	21
6.2 Tulkin viittomakielen taidot ja tulkkaustaidot	23
6.3 Tulkin työ- ja elämäkokemus	24
6.4 Synnytyksen aikana esiin tulleita huomioita.....	24
7 SYNNYTYKSEN KULKU.....	26
7.1 Avautumisvaihe.....	27
7.2 Ponnistamisvaihe	28
7.3. Jälkeisvaihe	28
8 TULKKI SYNNYTYSTILANTEESSA.....	30
8.1 Asiakkaan ja tulkin tapaaminen	30
8.2 Tulkin paikan valinta	31
8.3 Tulkkaus synnytyksen jälkeen	32

9 SYNNYTYSTULKKAUKSEN JA MUUN ASIOIMISTULKKAUKSEN EROJA	34
9.1 Asioimistulkkaus ja eettiset säännöt	34
9.2 Synnytyksen tulkaaminen ja eettiset säännöt	35
9.3 Esimerkkejä tulkin toiminnasta synnytyksen aikana	36
10 TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS JA POHDINTA.....	38
10.1 Tutkimuksen luotettavuus	38
10.2 Pohdintaa	39
LÄHTEET	43
LIITTEET	46
Liite 1: Termien selitykset	
Liite 2: Viittomakielen tulkin ammattisäännöstö	
Liite 3: Haastattelun runko	

1 JOHDANTO

Synnytys on tulkkaustilanteena hyvin ainutlaatuinen. Syntymä on samaan aikaan herkkä ja voimakas, intiimi ja ihmeellinen tapahtuma. Kaikki tämä on otettava huomioon myös tulkkauksessa.

Opinnäytetyössäni tutkin neljän kuuron naisen kokemuksia heidän synnytystensä aikana tapahtuneista tulkkauksista. Työn tarkoituksena oli selvittää, millaisia ajatuksia näillä naisilla on synnytystulkkauksen sujumisesta ja siitä miten tulkkaus saataisiin onnistumaan asiakkaan kannalta mahdollisimman hyvin. Oliko tulkkaus synnytyksessä näkymätöntä vai vaikuttiko tulkki osaltaan kuuron synnyttäjän olotilaan?

Viittomakielelle tulkatuista synnytyksistä on kirjoitettu Suomessa vähän. Kirjallisuutta kättilön tai muun sairaanhoitohenkilökunnan ja kuuron potilaan välisen vuorovaikutuksen onnistumisesta on saatavilla melko runsaasti. Yksinomaan viittomakielisen asiakkaan synnytyksen tulkkaukseen vaikuttavista, asiakkaan kannalta tärkeistä seikoista ei kuitenkaan löydy aiempia tutkimuksia. Koska synnytys on hyvin henkilökohtainen tulkkaustilanne, oletettavaa on, että asiakkaalla on toiveita tulkin henkilöllisyyttä, persoonaa ja työtapoja koskien.

Työn tavoitteena oli tarjota asiakaslähtöistä näkökulmaa ja käytännön tason tietoa synnytystulkkauksesta viittomakielen tulkeille ja viittomakielen tulkkiopiskelijoille. Miten tulkin tulisi toimia synnytyksessä, jotta tilanne etenisi mahdollisimman sujuvasti? Kokemus synnytystulkkauksesta on mitä luultavimmin arvokkain mahdollinen ennakkotieto. Synnyttäneiden kuurojen naisten kokemuksista lukemalla kokematonkin tulkki voi kuitenkin saada vinkkejä, joiden avulla tulkkauksen vieraassa tilanteessa helpottuu.

Opinnäytetyössä käytetyillä termeillä *synnytyksen aikana tapahtunut tulkkaus* ja *synnytystulkkaus* viitataan koko siihen ajanjaksoon, jona tulkki on ollut synnytyssairaalassa.

2 TULKATTUJEN HOITOTILANTEIDEN TUTKIMUSTA

Synnytyksen aikana tapahtuneesta tulkkauksesta löytyy Suomessa hyvin vähän kirjallisuutta. Kuuron synnyttäjän ja kättilön välisestä vuorovaikutuksesta sekä kuuron potilaan ja hoitohenkilökunnan välisen kommunikoinnin onnistumisesta löytyy muutamia tutkimuksia tai tutkielmia. (Ruohonen 2002, Hindberg & Järvinen & Marttila 2001, Tapio 1997, Ojanperä 1992.) Myös viittomakielen tulkkien kokemia tunteita tulkatuissa hoitotilanteissa on tutkittu (Kantala & Tjukanov 2007, Roslöf 2001).

Osassa teoksista tulkin vaikutusta kanssakäymisen onnistumiseen on pohdittu. Joissain teoksissa tulkin käytöllä tai käyttämättömyydellä myös mainitaan olevan vaikutusta hoitotilanteeseen (Esim. Ojanperä 1992, 31). Tulkin käytön todetaan helpottavan vuorovaikutuksen syntymistä, jolloin kielelliset esteet kontaktin ottamiseen poistuvat, eivätkä tällöin vaikeuta hyvän vuorovaikutuksen onnistumista (Tapio 1997, 30–31, 34).

Ainoastaan viittomakielen tulkkauksen onnistumisesta synnytyksen aikana ja siihen vaikuttaneista seikoista ei ole tiettävästi Suomessa aiemmin kirjoitettu. Tämän vuoksi opinnäytetyöni aihe on perusteltu, sillä se tuo uutta näkökulmaa synnytystulkkauksen onnistumiseen.

2.1 Tulkin tunteet ja rooli vuorovaikutuksessa

Tulkin tunteita ja vuorovaikutussuhteita tulkkaustilanteissa on käsitelty Raija Roslöfin opinnäytetyössä (2001) sekä Annastiina Kantalan ja Maija Tjukanovin opinnäytetyössä (2007).

Roslöfin tutkielmassa vähintään kaksi vuotta alalla olleet viittomakielen tulkit ovat kirjoittaneet kokemuksistaan ja tunteistaan. Näitä kirjoituksia on käytetty tutkimuksen aineistona. Roslöfin mukaan esimerkiksi tulkin ennakko-odotukset tulkkaustilanteesta vaikuttavat hänen vireystilaansa ja sitä kautta myös tuntei-

siin. Tulkillla voi olla ennakkokäsitys tilanteen sujumisesta, jolloin hänen omat kokemuksensa vaikuttavat hänen asenteisiinsa. Ennakkokäsitys saattaa kuitenkin murtua: esimerkiksi tulkin odottaman yhden tulkkauksen sijaan asiakas voi yllättäen toivoa tulkkia toiseenkin tulkkaukseen. Vireystilan laskeminen voi vaikuttaa myös tulkin tunteisiin tilanteessa. (Roslöf 2001, 15.)

Kantala ja Tjukanov ovat niin ikään haastatelleet viittomakielen tulkkeja. Yhdeksälle tulkille tehtyjen haastattelujen kautta he ovat selvittäneet, millaisia tunteita tulkit ovat kokeneet, miten tunteita on käsitelty ja ovatko tunteet vaikuttaneet tulkkauksen sujuvuuteen. (Kantala & Tjukanov 2007, 33.)

Kantalan ja Tjukanovin mukaan tulkin aiemmat kokemukset saattavat vaikuttaa tulkkauksitilanteissa koettuihin tunteisiin. Negatiiviset tunteet saattavat vaivata mieltä vuosienkin päässä. Vaikutus voi olla myös positiivinen: samankaltaisiin tilanteisiin on jatkossa helpompi mennä. Myös tulkin omilla kokemuksilla voi olla osansa työssä koetuissa tunteissa. Esimerkiksi läheisen kuolemaan liittyvät tunteet saattavat nousta uudelleen pintaan sairaalaympäristössä tulkattaessa. (Kantala & Tjukanov 2007, 65.) Toisaalta tulkin henkilökohtaisessa elämässä koetut positiiviset tunteet voivat auttaa jaksamaan raskaita tulkkauksitilanteita. (Roslöf 2001, 35, 41.)

Muiden tulkkauksitilanteen osapuolien käytös voi vaikuttaa tulkin kokemiin tunteisiin. Useat Kantalan ja Tjukanovin opinnäytetyöhön haastatelluista tulkeista kertoivat kokeneensa negatiivisia tunteita, jos hoitohenkilökunta ei osannut käyttää tulkkia tai ei useista opastuskerroista huolimatta oppinut tulkinkäyttöä. (Kantala & Tjukanov 2007, 53.)

Osa Kantalan ja Tjukanovin haastattelemissa tulkeista on kokenut heidän omien negatiivisten tunteittensa vaikuttaneen tulkkauksen laatuun heikentävästi. Sen sijaan positiiviset tunteet ovat saattaneet saada tulkkauksen tuntumaan helpommalta. Synnytyksessä positiivisten tunteiden näyttäminen koettiin tilanteeseen sopivaksi ja siksi sallituksi. (mt., 73-74.)

2.2 Kuuron potilaan ja hoitohenkilökunnan välinen vuorovaikutus

Päivi Ojanperän (1992) kirjoittamassa tutkimusselosteessa kuvaillaan sitä, millaista vuorovaikutusta kuuron potilaan ja kuulevan hoitajan välillä on esiintynyt. Tämän kautta on pyritty selvittämään, miten vuorovaikutus näiden kahden osapuolen välillä on sujunut, ja miten kuuro on kokenut tilanteen: potilaana olemisen ja vuorovaikutuksen henkilökunnan kanssa. (Ojanperä 1992, 2.) Haastatteluihin osallistuneet henkilöt olivat kaikki Lapin Keskussairaalan alueella asuvia kuuroja (mt., 18).

Eräs tärkeistä seikoista, joita Ojanperä selosteessaan kuvailee, on kuuron potilaan poikkeava asema sairaanhoidossa. Kuuron potilaan asema hoidossa eroaa kuulevasta potilaasta oleellisesti siksi, että yhteinen kieli hoitohenkilökunnan kanssa useimmiten puuttuu. Tämän vuoksi kontaktit henkilökunnan kanssa voivat jäädä vähäisiksi ja useimmiten pintapuolisiksi. (mt., 14.) Huomioitavaa on, että tutkimus on vanha, ja esimerkiksi tulkkien saatavuus on parantunut vuodesta 1992.

Ojanperän haastattelemat kuurot kertoivat kokevansa tärkeäksi sen, että kuuleva henkilökunta olisi vuorovaikutuksessa kuuron potilaan kanssa yhteisen kielen puuttumisesta huolimatta. Vuorovaikutuksen onnistumisen kerrottiin olevan riippuvainen sekä yksittäisten hoitajien että kuurojen potilaiden omasta aktiivisuudesta. Tiedottamisen tunnettiin olevan jopa heikkoa, mikä osaltaan vaikutti potilaan turvallisuudentunteeseen. Myönteisimmiksi hoitotilanteista oli koettu tilanteet, joissa joku henkilökuntaan kuuluvista osasi viittoa tai viittomia. (mt., 24–30.)

Kun tutkimukseen osallistuneet kuurot ottivat kontaktia hoitohenkilökuntaan, tapahtui se useimmissa tapauksissa kirjoittamalla. Ojanperä kertookin viittoma-kielen tulkin käytön olleen harvinainen ja ihanteellinen kommunikointikeino. (mt., 24–25.) Ne potilaat, jotka olivat kokeneet sairaalassaoloaikansa negatiivisena kokemuksena, ja joilla vuorovaikutuksen onnistuminen kuulevien hoitajien kanssa oli ongelmallista, kertoivat haluavansa jatkossa tulkin hoitotilanteisiin. Taas ne potilaat, jotka olivat kokeneet vuorovaikutuksen onnistuneeksi, olivat

valmiita asioimaan hoitohenkilökunnan kanssa uudelleenkin ilman tulkkia. (mt., 31.) Tässäkin kohtaa on huomioitava, että tulkin käyttö on yleistynyt vuoden 1992 jälkeen.

Synnytyksen hoitoa tutkimuksessa käsitellään hyvin vähän. Ojanperän mukaan omaiset olivat useimmissa tapauksissa olleet avainasemassa kuuron synnytyksessä. Potilaat olivat saaneet omaisten kautta etukäteistietoa siitä, mitä synnytykseltä voi odottaa. (mt., 27.)

Hindbergin, Järvisen ja Marttilan opinnäytetyössä (2001) vuorovaikutusta on käsitelty kaikkien kolmen osapuolten väliltä: potilaan, hoitohenkilökunnan ja tulkin. Tutkimuksen mukaan hoitohenkilökunta suhtautui kuurojen potilaiden hoitotilanteisiin positiivisesti ja pelottomasti.

2.3 Kuuron synnyttäjän ja kättilön välinen vuorovaikutus

Elina Tapio (1997) on kirjoittanut tutkielman kuuron synnyttäjän ja kättilön välisestä vuorovaikutuksesta ja sen onnistumiseen tai epäonnistumiseen vaikuttaneista seikoista.

Tutkielman aihetta on lähestytty asiakaslähtöisestä näkökulmasta. Teemahaastatteluiden avulla on pyritty selvittämään synnyttäjän mielikuvaa hänen ja kättilön välisestä vuorovaikutuksesta. Tutkielman kautta on pyritty löytämään vuorovaikutuksen laatuun liittyviä syitä, ja keinoja, joilla kättilön ja kuuron synnyttäjän vuorovaikutusta saadaan muodostumaan läheiseksi. (Tapio 1997, 2.)

Tulkkauksen näkökulmaa on sivuttu tässä tutkielmassa; Tapio on pohtinut tulkin mukanaolon vaikutusta kuuron synnyttäjän ja kättilön vuorovaikutukseen. Seitsemästä haastatteluihin osallistuneesta naisesta kahdella oli tulkki paikalla synnytyksessä. Kuitenkin yhteensä neljä naista oli tilannut tulkin synnytykseensä. Yhden kohdalla tulkkauksen peruuntunut tulkin sairastumisen vuoksi, toisessa tulkki jätettiin hälyttämättä paikalle nopeasti edenneen synnytyksen takia. Yksi

Tapion haastattelemista naisista koki ongelmalliseksi sen, että päivystyksestä vastasi tulkkirinki, jossa tulkit vuorottelivat päivystysvuoroissa. Hänen mukaansa yhden tulkin varallaolo koko päivystysjakson ajan olisi ollut asiakkaan kannalta miellyttävämpi vaihtoehto. Ne, jotka eivät tilanneet tulkkia synnytykseen, kertoivat syyksi sen, etteivät he halunneet synnytyssaliin enempää henkilöitä. Naiset arvelivat selviänsä tilanteesta myös ilman tulkkia. (mt., 22.)

Vuorovaikutus kättilön kanssa oli Tapion mukaan helpointa silloin, kun paikalla oli viittomakielen tulkki. Myös kättilön ennakkotiedot kuuroudesta ja kuuron kanssa kommunikoimisesta vaikuttivat synnyttäjän kokemukseen. Vuorovaikutus koettiin onnistuneemmaksi, jos kättilöllä oli tietoa tai kokemusta kuuron kanssa asioimisesta. (mt., 25.) Tapio toteaa vuorovaikutuksen onnistumisella tai epäonnistumisella olevan vaikutusta koko synnytyskokemukseen (mt., 28).

Tapion mukaan yhteisen kielen puuttuessa sanaton viestintä korostuu. Tällöin erilaisia viestintätapoja tulisi käyttää mahdollisimman tehokkaasti. Potilaan kulttuurin ja kielen eroavaisuus ei tulisi olla esteenä vuorovaikutuksen mahdollistamiseen ja onnistumiseen. (mt., 13.) Kättilöille tehdyissä haastatteluissa kävi ilmi, että tulkin paikallaolo on toivottavaa. Näin kommunikaatioesteitä ei olisi ja kättilö voisi luottaa viestin välittymiseen synnyttäjälle. (mt., 30–31, 34.)

Tiina Ruohosen sosiaali- ja terveystieteiden alan päättötyössä (2002) tutkittiin kättilöiden ja lastenhoitajien kokemuksia kuurojen äitien kanssa asioimisesta. Tutkimus toteutettiin haastattelemalla Helsingin Kättilöopiston sairaanhoitajia. Tutkimustulokset olivat hyvin positiivisia; kukaan hoitajista ei näyttänyt olevan juurikaan ongelmia kuuron asiakkaan kohtaamisessa ja vuorovaikutuksen luomisessa.

Selvää on, ettei tulkki voi olla tulkkaustilanteessa täysin näkymätön. Hän helpottaa työllään potilaan ja hoitajan välisen suhteen muodostumista. Eräs tutkimusta varten haastattelemistani naisista pohti, kuinka harvoin viittomakielen tulkki kuitenkin esiintyy tarinoissa, joita kuurot naiset kertovat synnytyksistään. Hänen mukaansa tulkki on ”ikään kuin työväline siinä tilanteessa”. Kuitenkin myös hän koki, että tulkilla on suuri vaikutus synnytystilanteen sujuvuuteen

3 TUTKIMUSKYSYMYKSET

Opinnäytetyössäni halusin selvittää millaisia kokemuksia kuuroilla naisilla on heidän synnytystensä aikana tapahtuneesta tulkkauksesta. Halusin tarkastella sitä, millaiset seikat tulkin työskentelyssä vaikuttivat haastattelemini naisten synnytyksen aikana tapahtuneen tulkkauksen onnistumiseen. Haastattelurunko (ks. Liite 3) on tehty opinnäytetyöprosessin alussa olleiden tutkimuskysymysten mukaan. Haastatteluista vahvasti esiinnousseet teemat kuitenkin muokkasivat opinnäytetyöni tutkimuskysymyksiä. Vastauksien perusteella lisäsin tutkimuskysymyksiin yhden uuden kysymyksen, ja muut kysymykset muuttuivat entistä tiiviimmiksi.

Tutkimuskysymykset olivat seuraavat:

1. Millaisia kokemuksia kuuroilla naisilla on synnytyksen aikana tapahtuneesta tulkkauksesta?

1.1 Miten tulkki saadaan synnytykseen?

1.2 Millaisia odotuksia ja toiveita asiakkaalla on tulkkia kohtaan?

1.3 Eroaako synnytystulkkkaus muusta asioimistulkkauksesta?

Halusin selvittää, miten tulkki vaikutti työskentelytavoillaan tai käyttäytymisellään tulkkauksen sujuvuuteen ja kuuron asiakkaan olotilaan. Minua kiinnosti myös, oliko haastatelluille väliä, kuka toimi tulkkina. Mitkä asiat vaikuttivat tietyn tulkin valintaan? Olivatko pääasiassa tulkkauksena vai henkilökohtaisia? Tämän kautta halusin selvittää, millaisia mielipiteitä naisilla on siitä, miten tulkin kannattaa toimia tulkatessaan kuuron asiakkaan synnytystä.

4 AINEISTON KERUU JA ESITTELY

Tutkimustani varten haastattelin neljää kuuroa, synnyttänyttä naista. Naiset kertoivat kokemuksistaan synnytystulkkauksesta yksilöhaastatteluissa, jotka kuvattiin myöhempää käsittelyä varten. Naiset esiintyivät opinnäytetyössäni nimettöminä. Heidän lisäksi haastattelin kättilö Leena Aulankoa normaalin synnytyksen etenemisen eri vaiheista. Hän vastasi esittämiini kysymyksiin sähköpostitse. Aulangon suostumuksella häneen viitataan opinnäytetyössä nimellä.

Haastatteluissa esitin naisille kysymyksiä liittyen heidän synnytyksiinsä ja niiden aikana tapahtuneisiin tulkkauksiin. Haastattelun alussa kuitenkin mainitsin, että heillä on lupa kertoa kokemuksistaan vapaasti, siinä järjestyksessä, jossa haluavat. Haastateltavien ei tarvinnut odottaa tiettyä kysymystä, ennen kuin heillä oli mahdollisuus kertoa jostain mieleen juolahtaneesta seikasta.

Kaikki haastatteleman naiset olivat innokkaita kertomaan kokemuksistaan synnytyksestä ja sen aikana tapahtuneesta tulkkauksesta. Huomioitavaa kuitenkin on, että synnytykset olivat kestoaltaan ja luonteeltaan hyvin erilaisia. Eräällä naisista tulkki oli paikalla vain muutaman tunnin, yhdellä tulkkia tarvittiin useana eri päivänä. Koska haastateltavien määrä on vähäinen, heidän mielipiteitään ei voida pitää yleisenä näkemyksenä. Kuitenkin tietyt seikat toistuvat kaikissa tai useimmissa haastatteluissa.

Kuurojen äitien ja kättilön lisäksi sain aineistoa tutkimustani varten Evantia Oy:n tulkkivälityksestä. Tiimiesimies Mervi Savonsalmi vastasi sähköpostitse esittämiini kysymyksiin ja lähetti minulle tulkkivälittäjille suunnatun selonteon siitä, miten synnytystulkkauksen järjestäminen tavallisesti etenee.

4.1 Haastateltavien valinta

Jotta haastateltavien kokemukset ja lähtökohdat olisivat mahdollisimman paljon verrattavissa toisiinsa, päätin rajata heidät pelkästään äiteihin. Isät ja muut mahdolliset synnytyksessä mukanaolevat tukihenkilöt jäivät tämän tarkastelun ulkopuolelle. Jokaisella haastatteluun osallistuneella naisella kyseessä oleva synnytys oli ensimmäinen. He ovat synnyttäneet pääkaupunkiseudun sairaaloissa vuosina 2007–2010.

Yksi tutkimuskysymyksistäni liittyy pääkaupunkiseudun synnytystulkkauspäivätyksen järjestymiseen. Siksi oli tärkeää, että kaikki haastatteluihin osallistuneet naiset olivat synnyttäneet vuoden 2005 jälkeen, jolloin Uudenmaan hankintapiiri kilpailutti tulkkipalvelut ja välitystoiminnan. Kilpailutuksen voimaantulon jälkeen kaikki vammaispalveluun kuuluvat tulkkitulaukset on tehty saman tahon kautta. (Viittomakielialan Osuuskunta Via.) Tulkkivälityksestä vastaavan yrityksen nimi on syksystä 2009 lähtien ollut Evantia Oy. Koska tulkkivälityksestä on jokaisen haastatellun naisen kohdalla vastannut sama taho, ovat kokemukset palvelusta verrattavissa toisiinsa.

Aineiston hankkimiseksi otin sähköpostitse yhteyttä kuuroihin äiteihin, ja pyysin heiltä suostumusta haastatteluihin. Haastatteluihin suostuneiden naisten kautta sain lisää yhteydenottoja tutkimuksesta kiinnostuneilta kuuroilta äideiltä, jotka halusivat kertoa omista kokemuksistaan. Kaikkia kiinnostuneita ei kuitenkaan ollut mahdollista huomioida opinnäytetyön puitteissa.

4.2 Aineistonkeruumenetelmät

Opinnäytetyötäni varten haastattelin kuuroja naisia, jotka ovat synnyttäneet, ja joiden synnytyksessä on ollut paikalla tulkki. Valitsin aineistonkeruumenetelmäksi haastattelun, sillä se on sopiva keino henkilökohtaisia kokemuksia kerätessä. Haastattelut toteutettiin puolistrukturoitua haastattelutekniikkaa käyttäen. Tekniikasta voi käyttää myös nimeä teemahaastattelu. Teemahaastattelussa voi

kertoa kokemuksistaan ja ajatuksistaan melko vapaasti, mutta kuitenkin siten, että viitekehyksenä toimivat tietyt teemat. Ennalta mietittyjä kysymyksiä voi käyttää haastattelussa apuna, mutta niiden järjestys ja muotoilu voi vaihdella. (mt., 47–48)

Haastattelussa ihmisten on usein helpompi kertoa arkojakin asioita, joille ei ehkä helposti löydy sanoja. Koska kokemuksia viittomakielelle tulkatuista synnytyksistä ei ole juurikaan kerätty, oli vastauksien suuntaa vaikea ennustaa. Näin ollen esimerkiksi kyselylomakkeessa usein käytettyihin monivalintakysymyksiin olisi ollut vaikea luoda vastausvaihtoehtoja. Valmiit vastausvaihtoehdot myös sitovat haastateltavat suppeisiin vastauksiin, eikä haastattelijalla ole mahdollisuutta pyytää tarkennuksia, esittää lisäkysymyksiä tai pyytää perusteluja. (Hirsjärvi & Hurme 2006, 35.) Tutkimuksen luotettavuuden kannalta on tärkeää, että kuurot viittomakieliset saivat kertoa kokemuksistaan omalla äidinkielellään.

4.3. Aineiston analysointi

Haastattelut käännettiin suomen kielelle. Sisällön referointi ei ole kaikissa kohdissa sanatarkkaa, sillä tarkastelun kohteena ei ole haastateltavien kielenkäyttö. Kirjalliset käännökset kuitenkin mahdollistavat analysointivaiheen, sillä niitä on helpompi vertailla toisiinsa, kuin pelkkiä videotaltiointeja. Analysointimenetelmänä käytin teemoittelua. Tarkastelemalla sellaisia aineistosta nousevia piirteitä, jotka ovat yhteisiä useassa haastattelussa, voidaan nostaa esiin lähtökohtateemoja ja muita teemoja (Hirsjärvi & Hurme 2004, 173). Uutena teemana analysointivaiheessa muodostui synnytystulkkauksen ja muun asioimistulkkauksen eroavaisuudet.

Opinnäytetyö sisältää joitakin lainauksia haastatelluilta naisilta. Sitaatin erottaa siten, että ne on sisennetty muusta tekstistä ja kirjoitettu *kursiivilla*. Sitaatit käännettiin suomen kielelle alkuperäisestä materiaalista mahdollisimman tarkasti. Haastateltavat on merkitty kirjaimin: Nainen A, Nainen B, Nainen C ja

Nainen D. Kaikissa kohdissa haastateltuihin naisiin ei ole viitattu suorasti. Näin naisten yksityisyyden suoja on varmistettu.

5 TULKKAUSPALVELUN JÄRJESTÄMINEN SYNNYTYKSEEN PÄÄKAUPUNKISEUDULLA

Pääkaupunkiseudulla kuuro asiakas tilaa tulkin synnytykseen tulkkivälityksen kautta, kuten mihin tahansa muuhun asioimistilanteeseen. Näin ollen kaikki haastattelemi naiset tilasivat tulkin saman tahon, Evantia Oy:n, kautta. Koska synnytyksen tarkkaa ajankohtaa on vaikea määrittellä, on asiakkaalle järjestettävä päivystys. Uudenmaan alueella ei ole käytössä virallista päivystysjärjestelmää, vaan se on tulkkivälityksen ja palveluntarjoajien luoma käytäntö. Päivystys on tulkille täysin vapaaehtoista, joten listalle ilmoittautuminen ei ole sitovaa, eikä tulkki ole velvollinen ottamaan tulkkausta vastaan, mikäli hänellä on jokin este. Uudenmaan kunnat eivät myöskään maksa varallaolosta palkkaa. (Savonsalmi 2009.) Haastatteluista saamieni vastausten perusteella päivystysjärjestelmässä näyttäisi olevan joitain käytännön pulmia. Aiheeseen palataan luvussa 10.2.

5.1. Evantia Oy:n tulkkivälityksen käytäntö synnytystulkin järjestämisessä

Evantia Oy on tulkkipalvelun välitystä tuottava yritys. Kun asiakas ottaa yhteyttä välityspalveluun kysyäkseen, miten toimia tulkkitilauksen kanssa synnytyksen koittaessa, häneltä tiedustellaan laskettua aikaa ja suunniteltua synnytyssairaalaa. Päivystysaika on yleensä kaksi viikkoa lasketun ajan molemmin puolin. Kun asiakkaalta on saatu tieto raskaudesta ja tulevasta synnytystulkkauksesta, tulkkivälitys tiedustelee synnytyspäivystystä tarjoavilta tuottajilta vapaaehtoisia tulkkikeja. (Evantia 2009.)

Yksi haastatelluista naisista kertoi kyselleensä tutuilta tulkeilta suostumusta synnytystulkkaukspäivystykseen jo ennen yhteydenottoa Evantiaan. Hän kertoi tulkkivälityksen kuitenkin suorittaneen yleisen tulkkihaun päivystykseen. Muut naiset olivat ottaneet yhteyttä suoraan Evantiaan.

Päivystykseen vapaaehtoisesti suostuneista tulkeista kootaan asiakkaalle lista, joka noudattaa kilpailutusjärjestystä. Listalla on tulkkien yhteystiedot ja ajat mil-

loin heitä voi tiedustella. Osa tulkeista voi olla käytettävissä vain osan päivystysajasta (esimerkiksi vain viikko lasketun ajan molemmin puolin), tai vain viikonloppuisin. Kun tulkin tarve tulee ajankohtaiseksi, asiakas voi ottaa yhteyttä suoraan listan tulkkeihin. Listalla kuitenkin mainitaan, että synnytyksen alkaessa tulkki välityksen aukioloaikana tulkki tilataan normaaliin tapaan tulkki välityksestä. Tällöin välitys etsii kilpailutusjärjestyksessä ensimmäisen vapaana olevan nais-tulkin kiireelliseen tulkkaukseen. Jos asiakas kuitenkin tilaa tulkin suoraan synnytyspäivystyslistalta, tulkki välitys katsoo tapauksessa toteutuneen henkilökoh-taisen tulkkitarpeen. Synnytys on intiimi tilanne, jossa vaaditaan erityistä luot-tamusta tulkkiä kohtaan. (mt.)

Kahdella naisista päivystysten hoiti tulkki ringki, jossa yksi tulkeista oli aina päi-vystysvuorossa. Tulkeilla oli naisten mukaan päivystysten aikana lomaa, tai mui-ta esteitä. Toinen näistä naisista kertoi, että hänelle järjestetyssä tulkki ringissä oli kolme tulkkiä, joista jokainen päivysti aina viikon kerrallaan. Kolmas naisista kertoi, että hänelle tarjotuista neljästä vapaaehtoisesta tulkista kahdelle sopi varallaolo koko ennakoitun päivystysten ajan. Toinen näistä tulkeista valikoitui tuttavien suosituksesta lopulliseksi päivystäväksi tulkiksi. Neljännelle naisista taas lähetettiin lista tulkeista, jotka olivat varautuneet tulkkaamaan hänen syn-nytyksessään. Tulkeille oli määrä soittaa naisen määrittelemässä järjestykses-sä, kun synnytyksen aika koittaa.

Kolme naisista otti synnytyksen alettua yhteyttä suoraan tulkkeihin. Naiset lä-hettivät tulkille tekstiviestin, ja kertoivat milloin tulkkiä oletettavasti tarvitaan sai-raalassa. Neljäs naisista otti ensin yhteyttä Evantiaan, koska hän ei kertomansa mukaan ollut varma, voiko tulkkiin ottaa suoraan yhteyttä itse, jos synnytys käynnistyy välityksen aukioloaikana. Evantia järjesti naiselle tulkkauksen tulkki-ringin ulkopuolelta. Koska naisen synnytys oli melko pitkä, tulkkiä tarvittiin sai-raalassa useana päivänä. Seuraavina päivinä sairaalassa ollut tulkki oli alkupe-räisestä, hänelle järjestetystä tulkki ringistä.

Synnytystä seuraavalle sairaalassaoloajalle ajoittuviin tulkkauksiin pyritään jär-jestämään sama tulkki, kuin synnytyksessäkin, mikäli asiakas näin toivoo. Myös

muut toiveet työn vastaanottavasta tulkista huomioidaan mahdollisuuksien mukaan. (Savonsalmi 2009.)

5.2 Viittomakielisten asiakkaiden mielipiteitä synnytystulkkauksen järjestymisestä

Kaikki haastattelemiini naiset kertoivat olleensa kaiken kaikkiaan tyytyväisiä tulkkauksen järjestymiseen. Useimmat naisista olivat iloisia siitä, että he olivat saaneet tulkin synnytykseensä. He, joilla oli toive siitä, kuka tulkki on, saivat toivomansa tulkin.

On se hyvä, että on tulkki mukana. Silloin saa rauhassa viittoa itsekin. Jos vaikka kipu on sietämätöntä, niin voi kertoa siitä, eikä tarvitse miettiä, että tuleeko varmasti ymmärretyksi oikein. (Nainen A)

Kaksi naisista korosti sitä, että yhteydenotto tulkkiälytykseen kannattanee hoitaa mahdollisimman hyvissä ajoin. Kaikki naiset olivat ottaneet yhteyttä tulkkiälytykseen useita kuukausia ennen laskettua aikaa. Yhteydenotot olivat tapahtuneet viiden ja kolmen kuukauden välillä ennen laskettuja aikoja.

Synnytystulkkauksen järjestymisestä löytyi joitain asioita, joihin naiset eivät olleet tyytyväisiä. Parannus- tai muutosehdotuksia tulkkauspäivystyksen järjestämiseen ei silti juurikaan keksitty. Osassa tapauksista naiset mainitsivat ymmärtävänsä, että kaikkia toiveita ei ole mahdollista toteuttaa.

Asiakkaan nimen kertominen tulkkihaun yhteydessä saattaisi erään naisen mielestä helpottaa sopivan tulkin löytymistä. Jotkut tulkeista saattavat naisen mielestä arastella päivystykseen ryhtymistä, kun eivät tiedä, kuka asiakas on kyseessä. Toisaalta nainen totesi sen mahdollisesti myös vaikeuttavan tulkin saamista. Hänen arvelunsa mukaan tulkki saattaisi antaa henkilökohtaisen mielipiteen asiakkaasta vaikuttaa päivystykseen suostumiseen. Jos varallaolosta maksettaisiin korvaus, tällaista ongelmaa ei mitä luultavimmin olisi.

Yksi naisista koki vuorottelevan päivystysmenetelmän vaivalloisena. Hänen tapauksessaan kuitenkin kaksi ilmoittautuneista pystyi olemaan varalla koko määritellyn päivystysajan. Toinen näistä valikoitui tuttavien suosituksesta päivystäväksi tulkiksi.

*Siitä olisi tullut vaan liikaa lisästressiä, että mitkä päivät eivät so-
pineetkaan. Ja pitäisi tarkistella, että kenelle voi soittaa ja kenelle
ei. En halunnut sellaista. (Nainen C)*

Kaksi naista koki, ettei tulkkivälitys ottanut heidän toiveitaan tulkkihaussa riittävästi huomioon, tai ainakin toiveisiin suhtautuminen ei ollut naisten odotusten mukaista.

*Sanoin, että en haluaisi ketä tahansa tulkiksi. Ja he vastasivat, että
”riippuu siitä, ketkä tulkit ilmoittautuvat yleisessä haussa päivystyk-
seen”. Heidän asenteensa oli sellainen, että ”ei voi sitten mitään”.
(Nainen A)*

*He kysyivät, että voisinko olla joustava tässä asiassa, ja hyväksyä
tulkin, jolla ei ole kokemusta synnyttämisestä, tai ei ole koskaan
tulkannut synnytyksessä. [...] Mutta mielestäni oli vähän väärin, kun
he sanoivat, että minun pitäisi olla joustava. Kun olin kuitenkin ker-
tonut etukäteen, että mitkä vaatimukseni ovat. (Nainen C)*

Pelkästään positiivisia kokemuksiakin joukosta löytyi. Yksi naisista kertoi olleensa täysin tyytyväinen tulkkauksen järjestämiseen. Hänellä ei ollut minkäänlaisia negatiivisia kokemuksia, eikä parannusehdotuksia synnytyspäivystyksen järjestämiselle.

6 VIITTOMAKIELISTEN ASIAKKAIDEN TOIVEET JA ODOTUKSET SYNNYTYSTÄ TULKKAAVAA TULKKIA KOHTAAN

Kolmella haastatteleistani naisista oli jonkinlaisia toiveita siitä, kenet tai millaisen tulkin he halusivat tulkkaamaan synnytykseensä. Yhdellä naisista ei ollut varsinaisia vaatimuksia tulkin suhteen etukäteen. Silti hänelläkin oli näkemys siitä, millainen on hyvä tulkki synnytykseen. Haastatteluiden aikana naiset tarkensivat vielä sitä, millaiset tulkin ominaisuudet havaittiin hyviksi synnytyksen aikana.

6.1 Tuttu vai vieras tulkki?

Siitä, onko entuudestaan tuttu vai vieras tulkki parempi vaihtoehto synnytyksessä, oltiin haastattelemini naisten keskuudessa montaa mieltä. Kahdella naisista oli hyvin vankka mielipide siitä, kumpi vaihtoehtoista on parempi. Vieraan tulkin paremmuutta perusteltiin sillä, että synnytystilanne on intiimi ja ensisynnyttäjänä asiakkaallekin uusi kokemus. Tutun tulkin mukanaolo olisi saattanut tuntua vaikealta.

Saattaisi olla jopa vähän noloa, jos olisi joku tuttu, joku kaveri tulkkina. Ehkä kaverille on mukavampi kertoa synnytyksestä, kuin että hän olisi itse mukana siellä. (Nainen B)

Naisella, jonka mielestä tuttu tulkki oli ehdoton, ehkä jopa tärkein toive tulkilta, oli kannalleen vastaavanlainen peruste. Arkaluontoiseen tilanteeseen tuntui hänen mielestään luontevammalta ottaa mukaan ihminen, joka on entuudestaan tuttu.

Koska synnytys on niin intiimi asia, en halunnut vierasta tulkkia. (Nainen A)

Tutun tulkin valinnalle oli myös toinen selkeä peruste. Naisen mukaan hän sai näin varmuuden siitä, että tulkki ymmärtää hänen viittomistaan. Kun mukana synnytyksessä oli tulkki, joka oli tulkannut naista ennenkin, hänellä ei ollut min-

käänlaista huolta siitä, että tulkki ei ymmärtäisi kaikkea hänen viittomisestaan. Tutun tulkin paikallaolo varmisti myös sen, että nainen varmasti viihtyi tulkin seurassa pidempiäkin aikoja.

Toiset kaksi naista taas eivät antaneet tulkin tuntemiselle niin suurta painoarvoa. Molemmat heistä sanoivat, ettei sillä, tunteeo tulkin, ole merkitystä. Molemmat heistä kuitenkin ajattelivat, että jos päivystäväksi tulkiksi valikoituu täysin vieras henkilö, ennen synnytystä olisi kuitenkin hyvä tavata kerran.

Ennen synnytystä on kuitenkin mukava tavata, jos tulkki on vieras. [...] Juteltiin vähän ja sovittiin muutamista asioista. Esimerkiksi, että miten otan yhteyttä, jos synnytys käynnistyy yöllä. (Nainen C)

Kaksi naisista kertoi, että entuudestaan vieraista tulkeista he kuuluivat suosituksia tuttaviltaan, joilla oli kokemusta synnytystulkkauksesta. Kaikki kolme naista, joilla oli toivomuksia tulkin suhteen ennen synnytystä, olivat yhtä mieltä siitä, että olipa tulkki tuttu tai vieras, hänen täytyy olla sellainen, jonka kanssa on helppo tulla toimeen. Se naisista, jolla ei ollut erityistoiveita tulkkia kohtaan, arveli yhteydenmuodostumisen tulkin kanssa olevan tärkeää tilanteen sujumisen kannalta. Kyseisen naisen synnytyksessä ensimmäisenä päivänä mukana ollut tulkki oli hänelle entuudestaan vieras. Tästä huolimatta yhteys heidän välilleen syntyi vaivattomasti.

Jos tulkin kanssa syntyy yhteys helposti, niin kaikki sujuu mutkattomasti, eikä jännitä yhtään. Jos olisi ollut sellainen tulkki, jonka kanssa ei olisi yhteys pelannut, niin sitten olisi voinut olla vaikeaa. (Nainen D)

Kyseisen naisen tapauksessa tulkin vuorovaikutustaidot korostuivat. Näyttää siltä, että tulkki onnistui luomaan itselleen vieraan asiakkaan kanssa sellaisen kontaktin, joka auttoi asiakkaan ja tulkin välisen luottamuksen muodostumisissa.

6.2 Tulkin viittomakielen taidot ja tulkkaukset

Tulkin hyvä kielitaito luo asiakkaalle turvallisuuden tunteen siitä, että hän tulee varmasti ymmärretyksi oikein. Synnytyksen aikana viittomakielinen synnyttäjä ei voi kiinnittää huomiota siihen, kääntääkö tulkki varmasti kaiken oikein.

Tulkin pitää myös varmasti kääntää asiat oikein. Pitää voida luottaa siihen, että vaikka minä viittoisin silmät kiinni, niin tulkki ymmärtää ja kääntää oikein.(Nainen A)

Vaikka hyvä viittomakielen taito tulkillä koettiin tärkeäksi, naisista vain kaksi kertoi sen olevan yksi tärkeimmistä asioista. Eräs naisista totesi että tärkeintä on, että tulkki pystyy tulkkamaan asioita nopeasti, jos tarve niin vaatii. Pienillä kielellisillä virheillä ei hänen mielestään ollut niin suurta merkitystä.

Siinä pitää olla nopea, ja tulkin pitää ymmärtää heti, mitä kätilö tai lääkäri tarkoittaa sanomisillaan. Ei siinä voi pyytää kätilöä toistamaan, ja sanoa, että ”anteeksi en ymmärtänyt”. Täysin oikeita viittomia ei tarvita, mutta se sisällöllinen ymmärrys on tärkeää. (Nainen C)

Yksi naisista kertoi, että hänelle oli tärkeää, että tulkki tarkisti, jos ei ollut täysin varma, mitä kätilö tai sairaanhoitaja sanoi. Tarkistaminen oli hänen mielestään tärkeää, jotta mitään väärinymmärryksiä ei syntyisi. Myös selkeä viittominen koettiin tärkeäksi.

Yhdellä naisista oli selkeä toive tulkin käyttämästä kielestä. Sen tulisi naisen mielestä olla rikasta ja eläväistä. Tulkki ei voi viittoja passiivisella tyylillä. Synnyttäjän tunteen ja erilaisten sävyjen on välityttävä tulkin kautta kätilölle.

Jos nainen viittoaa naama irtessa, että ”Sattuu!”, niin tulkin pitää eläytyä siihen. Tai jos kätilö sanoo ponnekkaasti, että ”Anna mennä, ponnista!”, niin tulkin pitää ottaa se sama tunne. Ei riitä, jos tulkki viittoaa vienosti, että ”anna mennä...” Vaan pitää kunnolla eläytyä siihen hommaan. (Nainen A)

6.3 Tulkin työ- ja elämäkokemus

Tulkkauskokemuksen lisäksi kokemuksella tarkoitettiin sitä, että tulkkille synnytyksessä tapahtuvat asiat ja sairaalaympäristö olisivat tuttuja. Tilanteen ollessa tuttu, hän tietää, miten synnytystilanteessa tulee toimia myös käytännön tasolla.

Pitää myös olla hyvä tilannetaju. Esimerkiksi pitää tietää missä kannattaa seisoa. Sellaiset asiat tulkin pitää ratkaista itse. Ei synnyttäjä jaksa neuvoa tulkkia, että ”menetkö tuohon, tuletko tänne”.(Nainen B)

Kokemuksen kautta tulkkille kehittyy hyvä tilannetaju, joka edesauttaa toimimista tilanteessa. Tällöin tulkki osaa esimerkiksi arvioida, milloin pysyä lähellä asiakasta, ja milloin on hyvä antaa asiakkaalle omaa rauhaa. Kokemus synnytyksestä tai synnytystulkkauksesta olikin yhden naisen toivomuksista ensimmäinen.

... mieluummin menen ilman tulkkia, jos en saa sellaista, jolla ei ole kokemusta kummastakaan. (Nainen C)

Kokemusten tärkeyttä perusteltiin myös sillä, että kokeneen tulkin on helpompaa pysyä rauhallisena tilanteessa, jossa voisi olla helppo hätäntyä. Tulkin hätäntyneisyys saattaa tarttua eteenpäin synnyttäjälle. Tämän vuoksi tulkin on oltava rauhallinen, tuli eteen mitä tahansa.

Mun synnytyksessä sattui niin, että pieneksi hetkeksi vauvan sydänäänet hävisivät. Silti tulkki pysyi sopivan rauhallisena, ja hän piti pokkansa. Tietysti hänkin huolestui, mutta ei niin, niin että se olisi näkynyt hänestä. Jollekin vastavalmistuneelle nuorelle tytölle näin olisi voinut käydäkin. (Nainen C)

6.4 Synnytyksen aikana esiin tulleita huomioita

Tavanomaisista työrutiineista poikkeaminen ja erilaisten tulkkausratkaisujen keksiminen synnytystilanteessa voi olla tärkeää sen edistymisen ja tulkkauksen sujumisen kannalta. Koska synnyttäjä saattaa välillä esimerkiksi sulkea silmänsä tuntemansa kivun takia, täytyy tulkin käyttää mielikuvitustaan tulkkauksen

onnistumiseksi. Esimerkiksi kättilön kertomat ohjeet ponnistusvaiheen aikana saattavat aiheuttaa tällaisen tilanteen.

Sellainen ei välttämättä toimi, että tulkki viittoo ohjeet kokonaisuudessaan: monta ponnistusta, milloin hengitetään, ja sitten vaan, että "ole hyvä" ja perääntyy itse tilanteesta. Tulkki voisi sanoa sen kolmannen ponnistuksen jälkeen, että "Nyt riittää, älä ponnista enää!". (Nainen A)

Jos kättilö puhuu, ja asiakkaalla onkin silmät kiinni, niin tulkki ei voi vaan viittoa menemään. Tulkki saattaa joutua käyttämään konsekutiivitulkkausta, simultaanitulkkaukseen ei aina toimi. (Nainen B)

Yksi naisista koki tärkeäksi, että tulkki ymmärtää tilanteen herkkyyden ja arvostaa uuden elämän alkua. Hänen mielestään tulkin täytyy myös pitää lapsista ja vauvoista. Kaikki neljä naista kokivat, että tulkin persoona vaikuttaa koko synnytystilanteen sujuvuuteen. Näyttää siltä, että tulkin rooli synnytyksessä eroaa joiltakin osin muusta asioimistulkkauksesta. Tätä käsitellään tarkemmin luvussa 9.

7 SYNNYTYKSEN KULKU

Jotta synnytystulkkaukseen sujuisi mahdollisimman hyvin, on tulkilla oltava käsitys siitä, mitä synnytyksen aikana tapahtuu, ja millaisia tilanteita tai termistöä hänen on syytä odottaa. Valmistautuminen kuuluu olennaisena osana tulkin työhön, ja on tulkkauksen sujuvuuden kannalta tärkeää (Hynynen & Pyörre & Roslöf 2003, 72). Niille luvussa esiintyvillä termeillä, jotka on kirjoitettu *kursiivilla*, löytyy selitykset opinnäytetyön liitteistä (ks. Liite 1).

Suomessa synnytykset hoidetaan pääosin sairaaloissa. Vaikka kyseessä olisi-kin täysin normaali alatiesynnytys, se voi muuttua muutamassa minuutissa riski-tilanteeksi. Yleensä synnytys käynnistyy 38.–42. raskausviikolla. (Haukkamaa & Sariola 2001, 311.) Jotta tulkkauksen synnytyssairaalassa sujuisi mahdollisimman hyvin, tulkin olisi hyvä tietää ainakin tavanomaisen alatiesynnytyksen etenemisestä ja sen eri vaiheista.

Synnytys alkaa kohdun supistelulla tai lapsivedenmenolla. Ensisynnyttäjällä voi odottaa kotona säännöllisten, alle 10 minuutin välein tulevien supistusten voimistumista ja tihenemistä. Tärkeää on, että odottavalla äidillä on säännölliset supistukset jo ennen sairaalaan lähtöä. (Aulanko 2010.)

Alatiesynnytyksessä on kolme eri vaihetta: avautumisvaihe, ponnistamisvaihe ja jälkeisvaihe. Avautumisvaihe lasketaan alkavaksi, kun säännölliset supistukset alkavat, ja niiden välillä ei ole yhtään yli 10 minuutin pituista taukoa. Ponnistamisvaihe alkaa kun kohdunsuu on täysin auki ja äiti alkaa ponnistaa. Jälkeisvaiheella tarkoitetaan vauvan syntymän jälkeistä aikaa siihen hetkeen, kun istukka ja kalvot syntyvät. (Aulanko 2010.) Synnytyksen kesto on yksilöllinen. Useimpien ensisynnyttäjien synnytys kestää 10–15 tuntia. Uudelleensynnyttäjällä synnytys on usein nopeampi. (Saariskoski 1992, 117.)

Jos synnytys ei ala luonnollisesti, tai spontaania käynnistymistä ei voida odottaa, synnytys on käynnistettävä. Käynnistäminen tapahtuu joko *puhkaisemalla*

kalvot, tai antamalla synnyttäjälle *oksitosiini-* tai *prostaglandiini-*hormonia. (Aulanko 2010.)

7.1 Avautumisvaihe

Avautumisvaihe kestää useimmiten pidempään ensisynnyttäjillä, kuin uudelleensynnyttäjillä. Keskimäärin kohdunsuu avautuu noin yhden senttimetrin tunnissa. Eteneminen on hyvin yksilöllistä, ja avautumisvaihe voikin kestää tunnista yli vuorokauteen. Avautumisvaiheen aikana synnyttäjää tarkkaillaan ja aika ajoin tehdään sisätutkimus, jossa arvioidaan kohdunsuun aukenemista ja vauvan vointia.(Aulanko 2010.) Sisätutkimus suoritetaan vähintään kahden tunnin välein (Saariskoski 1992, 117). Synnyttäjältä voidaan seurata verenpainetta, pulssia ja virtsan tuloa. Myös supistuksien etenemistä ja kipua tarkkaillaan. Vauvan sykekäyrää seurataan, ja lapsiveden väriä ja laatua tarkkaillaan. (Aulanko 2010.) Sikiön sydämen sykettä voidaan tarkkailla vatsanpeitteiden päältä, tai kalvojen puhkeamisen jälkeen sikiön päähän kiinnitetyllä elektrodilla. (Saariskoski 1992, 119–120.) Tarpeen vaatiessa synnyttäjälle voidaan antaa suonen sisäisesti *oksitosiinia*, joka voimistaa supistuksia. Tässä vaiheessa synnytystä ohjaus ja tiedotus ovat tärkeä osa hoitoa. (Aulanko 2010.)

Jos synnyttäjä haluaa puudutuksen, yleensä se annetaan vasta, kun synnytyksen ensimmäinen vaihe on kunnolla käynnissä, ja kohdunsuu on avautunut vähintään kolme senttimetriä. Mahdollisia puudutuskeinoja ovat *epiduraali-*, *spinaali-*, *kohdunkaulan-*, ja *pudendaalipuudutus*. Avautumisvaiheessa käytetään usein myös muita kivunlievityskeinoja, jotta synnyttäjän olo helpottuisi. Kivunlievitykseen voidaan käyttää esimerkiksi lämmintä suihkua, lämpöpakkauksia, liikkumista, hierontaa, rauhallista hengittelyä ja sitä kautta rentoutumista, jumpapallon päällä keinuttelua, *aquarakkuloita*, suun kautta tai lihakseen pistokseksi annettavia kipulääkkeitä, *ilokaasua* ja *tens-laitetta*. (Aulanko 2010.)

7.2 Ponnistamisvaihe

Ponnistamisvaihe alkaa, kun kohdunsuu on täysin (10 cm) auki, sikiön pää on laskeutunut tarpeeksi alas ja sen asento on oikea. Usein synnyttäjällä osaa ponnistaa vaistonvaraisesti ja tehokkaasti, sekä tuntee milloin täytyy ponnistaa ja kuinka pitkään. Tarvittaessa ponnistamista ohjataan. (Aulanko 2010.) Joskus synnyttäjälle joudutaan tekemään välilihan leikkaus, eli *episiotomia*. Välilihalla tarkoitetaan emättimen ja peräaukon välissä olevaa lihasta. (Saarikoski 1992, 160.)

Tavallinen alatiesynnytyskin voi johtaa tilanteeseen, joka voi olla vaarallinen joko äidille, vauvalle tai molemmille (Haukkamaa & Sariola 2001, 311). Synnyttäjälle voidaan joutua suorittamaan *hätä-* tai *kiireellinen sektio*. *Hätäsektiolla* tarkoitetaan sellaista leikkausta, jossa synnyttäjää tai vauvaa kohdanneen akuutin hätätilanteen takia joudutaan siirtymään leikkaukseen välittömästi. Tällaisissa tilanteissa vauva on saatava syntymään 10 minuutin sisällä. *Kiireellinen sektio* taas tarkoittaa aiemmin suunnittelematonta leikkausta, mutta jossa ei ole välitöntä hengenvaaraa niin äidille, kuin vauvallekaan. Leikkaukseen voidaan joutua turvautumaan, jos sikiön sykekäyrässä havaitaan sellaisia muutoksia, jotka viestivät vauvan huonosta voinnista, synnytys ei etene tai äidin vointi vaatii leikkauksen. Myös napanuoran esiin luiskahtaminen tai istukan äkillinen irtoaminen ovat aiheita leikkaukselle. (Aulanko 2010.)

7.3. Jälkeisvaihe

Lapsen syntymän jälkeen 15–30 minuutin kuluttua istukka ja kalvot poistuvat kohdusta. Niin sanotut jälkeiset tarkastetaan ja punnitaan. Mikäli synnyttäjälle on suoritettu välilihan leikkaaminen, tai hänellä on repeämiä, kuuluu niiden ompelu jälkeisvaiheen hoitoon. (Saarikoski 1992, 125–126.)

Synnytyksen jälkeen äiti ja vauva ovat sairaalassa yleensä kahdesta neljään päivää. Käytäntö vaihtelee sairaaloittain. Jos äitiä on jouduttu leikkaamaan, sairaalassaoloaika on useimmiten hieman pidempi. Imetysohjaus on yksi tärkeim-

mistä aiheista sairaalassaoloaikana. Vanhempien itseluottamusta vahvistetaan, jotta he pärjäävät vauvan hoitamisessa ja osaavat tulkita vauvan viestejä. Heitä opastetaan vauvan käsittelyssä, kylvetyksessä, vaipan vaihdossa sekä ihon- ja navanhoidossa. Äidille annetaan myös kotihoito-ohje hänen omasta synnytyksen jälkeisestä hoidostaan. (Aulanko 2010.)

8 TULKKI SYNNYTYSTILANTEESSA

Itse aktiivisen synnytyksen, eli ponnistusvaiheen tulkkaminen on vain pieni osa synnytystulkkauksesta. Tulkkauksen alku yleensä siinä hetkessä, kun tulkki ja asiakas ovat astuneet sisään sairaalaan. Suurin osa tulkkauksesta tapahtuu useimmiten ennen ja jälkeen ponnistusvaiheen. Väliin mahtuu usein myös paljon hetkiä, jolloin tulkkauksesta ei tarvita. Synnytys saattaa edetä hitaasti, ja tulkkauksen tulee tarpeeseen vain silloin, kun synnyttäjän vointia tarkkaillaan tai hänelle tehdään tutkimuksia. Hiljaisina hetkinä tulkki voi itsekin pitää taukoa, sovittuaan järjestelyistä ensin asiakkaan kanssa.

8.1 Asiakkaan ja tulkin tapaaminen

Kaikki haastattelemani naiset kertoivat sopineensa tulkin kanssa tapaamispaikaksi sairaalan. Yhtä lukuun ottamatta kaikki naiset ottivat tekstiviestillä yhteyttä tulkkiin, ja kertoivat tälle, milloin tulkin pitäisi saapua sairaalaan. Yksi naisista oli ottanut yhteyttä tulkkiin jo kotoa, kaksi sairaalassa ollessa ja neljäs oli tilannut tulkin tulkkivälityksestä ennen sairaalaan lähtöä.

Vain yhdessä tapauksista synnytys eteni niin nopeasti, että tulkin paikalle saapumisella oli kiire. Muilla synnytys eteni rauhallisesti, jolloin tulkkille pystyttiin ilmoittamaan hyvissä ajoin.

Ja kun tulkki tuli sairaalalle, niin hän sai alkaa saman tien tulkata. Häinkin luuli, että saa tulla rauhassa, ja, että joutuisi varmaan odottelemaan, niin kuin yleensä.(...) Tulkillä oli mukana kirja, käsitöitä, eväät. Mutta ei siinä tullut mitään odottelua. (Nainen B)

Yksi naisista kertoi hänen synnytyksensä edenneen hitaasti. Tulkillä oli mahdollisuus poistua välillä sairaalasta. Sopivat hetket sovittiin yhdessä synnyttäjän ja hoitohenkilökunnan kanssa. Kun tulkkia taas tarvittiin sairaalalla, laittoi synnyttäjän mukana ollut mies tälle tekstiviestin.

8.2 Tulkin paikan valinta

Synnytyksen aikana tulkin paikan valinta voi muodostua ongelmaksi. Synnytyssalissa on useita ihmisiä: kätilö, mahdollisesti lääkäri, synnyttäjän mies tai muu tukija, ja näiden lisäksi vielä tulkki.

Vähän siinä oli sellaista yleistä hämminkiä. Ponnistusvaiheen aikana oli paikalla kaksi kätilöä, mieheni ja tulkki. Toinen kätilö oli vierelläni, mies toisella puolella vierellä, toinen kätilö edessäni, niin vähän siinä tuli ongelmaksi se, että mihin tulkki sitten mahtuu. (Nainen C)

Parhaassa tapauksessa synnytyssali on tilava, jolloin tulkki voi sujuvasti vaihdella paikkaa synnyttäjän tarpeen mukaan. Yksi naisista kertoi tilavan huoneen vaikuttaneen tulkkauksen laatuun positiivisesti. Tulkki pystyi liikkumaan vapaasti, jolloin hänen paikallaolo ei ollut silmiinpistävää.

Kätilöt ja muu hoitohenkilökunta olivat kaikkien naisten kokemusten mukaan tottuneita tulkinkäyttäjiä. Naiset arvelivat tämän johtuvan siitä, että sairaaloissa on totuttu tulkkeihin maahanmuuttajapotilaiden myötä. Yksi naisista kertoi, että hoitajat ohjasivat tulkin paikan valintaa koskevissa kysymyksissä. Tulkin paikka on kuitenkin vaikea päättää etukäteen, sillä esimerkiksi äidin asento ja isän tai muun tukijan paikka vaikuttavat siihen, missä tulkki voi kulloinkin olla.

Kysyin hoitajalta, että missä tulkin kannattaa seistä. Hän sanoi, että se riippuu vähän siitä millainen synnytys tulee olemaan. Hän kertoi, että kätilö on jalkopäässä. Kone, josta näkyy sydänkäyrä, on toisella puolella vierellä, ja isä siinä vierellä, tai sitten toisella puolella. Tulkki voi olla oikeastaan missä kohtaa vain näiden kaikkien takana. (Nainen A)

Suurin osa pyytää, että tulkki seisoi toisella ja mies toisella puolella. Jos molemmat olisivat olleet samalla puolella, niin olisi ollut todella ahdasta. Ongelmana oli myös se, että katseeni ei pysynyt samassa paikassa. Tulkin piti juosta puolelta toiselle sen mukaan, mihin minä katsoin. (Nainen B)

Kaksi naisista kertoi, että he olivat toivoneet, ettei tulkki seisoi asiakkaan jalkopäässä, vaan hieman sivummalla. He kertoivat toivoneensa, että tulkki sei-

soisi siten, että hän näkisi asiakkaan vyötärön tasolta ylöspäin. Tämä toive huomattiin kuitenkin käytännössä hankalaksi toteuttaa. Tulkin tilannetaju ja hienotunteisuus olivat ilmeisesti näissä tapauksissa tärkeitä seikkoja.

Halusin, että tulkki seisoisi vain vyötäröstä ylöspäin olevalla alueella. Mutta oli tietenkin aika vaikea, kun tulkki seiso siinä ihan sivulla. Tulkin olikin pakko mennä kauemmas, ja se tuntu aika vaikealta. [...] Alussa se ehkä vaivasi, mutta sitten siihen tottui. (Nainen A)

Siinä tilanteessa en ajatellut mitään, en välittänyt siitä enää ollenkaan. Se on viimeinen asia, mikä siinä tilanteessa on mielessä. Tulkki seiso sitten jossain tässä sivulla. Osaahan hän itse arvioida, että katsooko alaspäin vai ei. Ei sillä ollut mitään selkeää vaikutusta minuun. (Nainen C)

Lapsen syntymä leikkauksella tuo lisähaasteita tulkkauksen järjestelyille. Leikkaussali voi olla ahdas. Tulkkille pitäisi löytyä paikka, jossa hän ei ole lääkärin, eikä lukuisten monitorien tai johtojen tiellä.

Tulkin piti seistä tosi lähellä kasvojani, jotta hän ei olisi nähnyt tehtävää leikkausta. Mun rinnan päällä oli sermi. Niin oli aika hankalaa, kun piti kääntää päätä, jotta näin tulkin. Tulkki istui siinä vähän matkan päässä. (Nainen D)

8.3 Tulkkaus synnytyksen jälkeen

Haastattelemi naiset kertoivat tulkin jääneen paikalle hetkeksi synnytyksen jälkeen. Tulkkia tarvittiin esimerkiksi lääkärin tutkimuksen tai kättilön vuoron vaihtumisesta seuranneen tarkastuksen vuoksi. Kukaan naisista ei ollut tilannut jälkihoidon aikana tulkkia jokaisena päivänä sairaalaan. Tulkki tilattiin vain, jos tiedossa oli lääkärin tai kättilön tekemä tarkastus. Myös kotiuttaminen oli syy tulkin tilaamiselle. Muina aikoina kommunikointi tapahtui kirjoittamalla.

Yleensä ei ollut tarvetta tulkkille. Jos oli lääkärin kanssa tapaaminen, niin silloin tilasin tulkin. Se oli vähän hankalaa, koska aina ei tiennyt milloin lääkäri tulee paikalle. Se riippui siitä oliko muita synnytyksiä. Yritin aina tilata tulkin siten, että siinä oli luppoaikaa molemmin puolin siltä varalta, että aikataulu venyy. (Nainen A)

Kaksi naisista mainitsi, että tulkin vaihtuminen jälkihoidon aikana useaan kertaan tuntui ikävältä. Molemmat heistä olivat sitä mieltä, että saman tulkin kanssa asioiminen olisi ollut helpompaa ja mukavampaa. Kumpikin kuitenkin totesi, ettei tätä toivetta ole aina mahdollista toteuttaa

9 SYNNYTYSTULKKAUKSEN JA MUUN ASIOIMISTULKKAUKSEN EROJA

Kuten luvussa 6 todettiin, synnytystulkkaus näyttäisi eroavan muusta asioimistulkkauksesta joiltakin osin. Tekemieni haastatteluiden perusteella näyttää siltä, että tulkin rooli synnytyksessä eroaa usein siitä roolista, johon viittomakielen tulkit ovat tottuneet. Tulkin täytyy osata tasapainoilla ammattieettisten sääntöjen (ks. Liite 2) ja tilanteen sujuvuuden kannalta olennaisten seikkojen välillä. Synnytys on luonteeltaan hyvin erityislaatuinen tilanne, joka tulkinkin on otettava huomioon.

9.1 Asioimistulkkaus ja eettiset säännöt

Asioimistulkkauksella tarkoitetaan tulkkausta arjen vuorovaikutustilanteissa. Tällaisia tilanteita voivat olla esimerkiksi lääkärissä tai pankissa käynti. Viittomakielen tulkkauksella on pitkä historia asioimistulkkauksen alalla. (Hynynen ym. 2003, 20.) Tulkin työ on asiakaspalvelua, jossa sosiaaliset taidot korostuvat (mt., 131).

Tulkki noudattaa työssään ammattieettistä säännöstöä. Ammattieettinen säännöstö on luotu määrittelemään tulkin toimenkuvaa ja antamaan tulkille raamit, joiden sisällä hän voi tehdä työtään koskevia ratkaisuja. (mt., 13) Ammattieettiset säännöt hyödyntävät niin asiakasta, kuin tulkkiakin. Mikäli sääntöjä rikotaan, tulkkitoiminnan yhteistyöryhmä ryhtyy tulkkirekisterin säännöissä määrättyihin toimenpiteisiin (Suomen Viittomakielen tulkit ry).

Eettiset säännöt velvoittavat tulkkia muun muassa kunnioittamaan asiakkaan itsenäisyyttä ja itsemääräämisoikeutta. Tulkin tulee olla tilanteessa täysin puolueeton. Tulkin on myös varmistettava, että hänen työolonsa ovat riittävän hyvät. Esimerkiksi työolojen tulee olla ergonomisesti tyydyttävät, ja yli kaksi tuntia kestävään toimeksiantoon tarvitaan kaksi tulkkia. (mt.)

9.2 Synnytyksen tulkkaminen ja eettiset säännöt

Synnytyksessä tulkin on osattava soveltaa rooliaan tilanteen vaatimalla tavalla. Yksi naisista kertoi, että tulkin on pystyttävä toimimaan ammattisäännösten rajalla, ja oltava joustava siten, että hän voi astua hieman roolinsa ulkopuolelle. Nainen kertoi huomanneensa, kuinka hänen asenteensa tulkkauksesta muuttuivat synnytyksen aikana.

Yleensä olen tosi vaativa asiakas. Olen tosi tiukka siinä, että eettisiä sääntöjä ei missään kohtaa rikota. Että tulkki ei saa alkaa avustamaan tai huolehtimaan. Mutta huomasin kyllä, että synnytys... Se on ihan täysin toisenlainen juttu. (Nainen C)

Kaksi naisista myös mainitsi, että on tärkeää, ettei tulkki piiloudu eettisten sääntöjen taakse. Naisten mukaan tulkki ei voi synnytystilanteessa ajatella, ettei hän voi synnyttäjän pyydetessä tehdä jotain, koska se ei kuulu tulkin tehtäviin. Tällainen ajattelutapa ei heidän mukaansa sovi synnytystilanteeseen. Kolmas naisista taas korosti, että vaikka tulkki on paikalla ennen kaikkea tulkkamassa, inhimillisyyttä ei sovi unohtaa.

Sellainen tulkki, jolla on tiukat rajat, eli ”kylmä” tulkki, ei sovi synnytystulkkaukseen. Kun muutenhan ei sovi, että tulkki ylittää tulkin rooliin kuuluvat rajat, mutta tällaisessa se sopii. (Nainen B)

Hän tuli paikalle tulkkina, ei tukijan roolissa, mutta kuitenkin hän ei ollut liian tulkki. Hän siis oli paikalla myös ihmisenä. (Nainen A)

Tilanteen ohjailu ja hyvien neuvojen kertominen oli kahden naisen mielestä sallittua ja jopa toivottavaa. Molemmat naiset tiedostavat, että tulkin teot näissä tilanteissa olivat eettisten sääntöjen vastaisia. Kuitenkin naiset olivat tyytyväisiä tulkin toimintaan.

Tulkki voi antaa omia ratkaisuehdotuksia, ja ideoita jos ne edistävät tilanteen sujuvuutta. Voi olla, että jokin idea auttaa synnytyksen etenemisessä paljonkin. (Nainen B)

Kaikki naiset olivat sitä mieltä, etteivät he kaivanneet tulkilta synnytystilanteessa tukea. Kaksi naisista kuitenkin sanoi, että tulkki saa kannustaa synnyttäjää.

Kannustus tulee naisten mukaan pienistä, mukavista kommenteista varsinaisen tulkkauksen ulkopuolella, kun hoitohenkilökuntaa ei ole paikalla. Yksi naisista sanoi, ettei hän toivonut tulkilta minkäänlaista kannustusta, vaan halusi puhtaasti tulkkausta. Tulkin kannustaminen olisi voinut hämmentää naista siten, ettei hän olisi tiennyt kuka milloinkin puhuu. Siitä huolimatta nainen koki hyväksi sen, että tulkki pystyi välillä vetäytymään tulkin roolista. Odottelua oli paljon, ja silloin naiselle oli tärkeää, että tulkki halusi jutella tämän kanssa.

Synnytystulkkauksessa tulkin on myös pystyttävä joustamaan eettisissä säännöissä mainituista, tulkin työoloja koskevissa säännöissä. Useimmiten synnytys venyy yli kaksi tuntia kestäväksi kokonaisuudeksi, jonka tulkkauksen tulkki hoitaa ilman paria, vastoin eettisten sääntöjen ohjeistusta.. On kuitenkin huomiotava, että erilaisista syistä johtuvien taukojen vuoksi yhtäjaksoiset tulkkaukset voivat olla hyvin eripituisia.

9.3 Esimerkkejä tulkin toiminnasta synnytyksen aikana

Yksi synnytyksessä tulkilta vihjeitä saanut nainen kertoi, että tulkki oli tuonut tilanteissa itsekin esille, että normaalisti tulkin ei sovi esittää tulkkauksen aikana omia mielipiteitään, tai ohjailla tilanteen kulkua millään tavalla.

Hän sanoi, että ”Älä ponnista mielellä, vaan samalla tavalla, kuin olisi kova kakka.”Ja se auttoi! Kätilöllä ei tullut mieleenkään sanoa mulle niin. Tulkki puhui samaan aikaan, niin kätilökin kuuli, mitä hän sanoi. [...] Osa kuuroista ei tykkää sellaisesta tyylistä, mutta mulle se sopi hyvin. Nimenomaan tässä tilanteessa. Jossain toisessa se ei olisi ollut sopivaa. (Nainen B)

Pienten palvelusten tekeminen synnytyksen aikana oli kahden naisen kertomuksien mukaan osoitus tulkin joustavuudesta. Tilanteen niin vaatiessa tulkin täytyy voida tuoda synnyttäjälle juotavaa, tai ottaa valokuvia uudesta perheenjäsenestä synnytyksen jälkeen.

Yksi naisista kertoi, että tulkki oli kertonut synnyttäjän mukana olleelle miehelle, kuinka tämä voi auttaa vaimoaan synnytyksen aikana. Nainen koki tämän eh-

dottoman positiivisena asiana. Vihjeen antaminen sopi naisen mukaan tilanteeseen hyvin.

10 TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS JA POHDINTA

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kerätä kuurojen naisten kokemuksia synnytyksen aikana tapahtuneesta tulkkauksesta. Tekemieni haastatteluiden sekä muiden lähteiden perusteella onnistuin saamaan vastauksia asettamiini tutkimusongelmiin. Tutkimuksen luotettavuudessa on kuitenkin otettava huomioon muutamia seikkoja.

10.1 Tutkimuksen luotettavuus

Opinnäytetyötä varten haastateltujen otos on pieni. Opinnäytetyössä esitellään neljän naisen subjektiivisia kokemuksia ja mielipiteitä heidän synnytysten aikaisien tulkkauksien sujuvuudesta. Vastauksia ei voida yleistää koskemaan kuuroja synnyttäneitä naisia laajemmalla tasolla. Opinnäytetyön tekijä on haastattelijana kokematon. Tämän vuoksi haastateltavien vastaukset voivat perustua myös siihen, millaisia kysymyksiä heiltä on kysytty. Kysymyksissä on kuitenkin pyritty välttämään johdattelevuutta.

Tutkimusmenetelmänä käytettiin teemahaastatteluja. Haastateltavalla on tällöin mahdollisuus kertoa kokemuksistaan vapaasti tiettyjen teemojen alla. (Hirsjärvi & Hurme, 2006, 47–48.) Ennalta mietittyjä kysymyksiä käytettiin apuna, mutta niiden järjestys saattoi vaihdella. Osa naisista kertoi kokemuksistaan vapaammin, kysymystenasettelun ulkopuoleltakin. Osa taas pitäytyi esitetyissä kysymyksissä, mutta saattoi kertoa paljonkin esimerkkejä niihin liittyen.

Haastateltavien naisten synnytykset ovat olleet vuosina 2007–2010. Aikaisimmasta synnytyksestä oli haastatteluhetkellä noin kolme vuotta. Haastateltavan kanssa pohdittiin muistaako hän kaikkea synnytyksessä tapahtunutta tarkasti. Kerran kyseinen nainen myös korjasi sanomaansa väärin muistamisen vuoksi. Korjattua kommenttia on käytetty opinnäytetyössä lähteenä. Myöhäisimmät synnytykset olivat kuitenkin haastateltavilla vielä tuoreessa muistissa, ja sen vuoksi luotettavia.

Ennen haastatteluja naisille kerrottiin opinnäytetyön aihe, ja teemoista yleisellä tasolla. Heille ei lähetetty haastattelun runkoa, tai valmistelevia kysymyksiä etukäteen. Ennakkovalmistautuminen olisi saattanut auttaa naisia muistamaan synnytyksen tulkkauksen yksityiskohtia vieläkin tarkemmin.

10.2 Pohdintaa

Haastatteluissa nousi esiin sekä ennalta odotettuja että yllättäviä vastauksia. Odotetusti osalla haastatelluista naisista oli ollut selkeitä toiveita tulkin henkilöllisyyttä ja persoonaa koskien. Yllättävää sen sijaa oli, kuinka paljon synnytystulkkaus eroaa muusta asioimistulkkauksesta eettisten sääntöjen osalta. Positiivista oli, että kaikki haastateltavat olivat olleet pääosin tyytyväisiä saamaansa tulkkaukseen. Negatiiviset tunteet liittyivät lähinnä käytännön järjestelyihin tai muihin asioihin tulkkauksen ulkopuolella.

Vaikka pääkaupunkiseudulla onkin toiminnassa palveluntarjoajien ja tulkkiälytyksen luoma synnytyspäivystys, mitään virallista, kunnan tarjoamaa päivystysjärjestelmää ei ole. Osa naisista sanoikin, että heillä oli onnea, kun tulkin tulolle sairaalaan ei ollut synnytyksen hetkellä mitään esteitä. Sitä, miten tilanne olisi sujunut ilman tulkkia, voi vain arvailla. Naiset uskoivat, että tilanteesta olisi selvitty, mutta yhden naisen mukaan ”se olisi ollut vaivalloista.” Hän toivoi, että tulevaisuudessa päivystysjärjestelmä vakiintuisi koskemaan myös asioimistulkausta.

Haastattemieni naisten kohdalla synnytyspäivystys toteutui erilaisilla tavoilla. Kahdella naisista päivystyksen hoiti tulkkirinki, jossa tulkit vuorottelivat varallaolossa. Yhdellä naisista päivystäviä tulkkeja oli useampi, ja yhdellä naisista varallaolon hoiti yksi tulkki kokonaisuudessaan. Viimeisenä mainittu nainen totesi olevansa tyytyväinen siihen, että hänen kohdallaan ei tarvinnut käyttää tulkkirinkiä. Tapion (1997) tutkielmaa varten haastatelluiden synnyttäjien tapaan hän koki vuorottelevan päivystysjärjestelmän hankalaksi. (Tapio 1997, 22)

Synnytyspäivystysjärjestelmän perustuminen vapaaehtoisuuteen näyttäisi aiheuttavan muutamia käytännön pulmia. Koska varallaolosta ei makseta korvausta, joutuu tulkki tekemään päivystyksen lisäksi hänelle normaalisti kuuluvat työt. Jos tulkilla on synnytyksen käynnistymisen hetkellä toinen työ kesken, miten asia ratkaistaan? Keskeytetäänkö meneillään oleva tulkkaus synnytyksen vuoksi, vai jääkö synnyttäjälle vaille tulkkausta? Tulkin paikalle saapuminen ei vapaaehtoisuuden vuoksi ole koskaan taattua. Asiakkaan subjektiivinen oikeus tulkkipalvelun saamiseen ei ole varmaa. Jos varallaolosta maksettaisiin korvaus, voitaisiin myös asiakkaiden toiveet ottaa huomioon nykyistäkin paremmin.

Hyvälle synnytystulkille lueteltiin monia erilaisia ominaisuuksia. Havaintojeni mukaan tärkeimmiksi niistä muodostuivat rauhallisuus ja joustavuus. Tulkin on pysyttävä vaikeassakin tilanteessa rauhallisena, sillä hänen viestimänsä tunne-tila voi vaikuttaa myös asiakkaan oloon. Joustavuudella tarkoitettiin käytännön asioiden lisäksi sitä, ettei tulkki pidä liikaa kiinni tulkin roolistaan synnytyksen aikana. Hänen tulisi joustaa myös ammattieettisten sääntöjen noudattamisessa, jos se edistää tilannetta. Tulkin on kuitenkin oltava tarkkana siitä, kenen asiakkaan kanssa tätä neuvoa voi noudattaa; kaikki haastatellut naiset eivät esimerkiksi toivoneet tulkilta kannustusta tai neuvoja.

Tulkin persoona korostuu synnytystilanteessa. Odotetusti kaikki haastattelemi-naiset halusivat synnytyksiinsä tulkin, joka on miellyttävä persoona ja jonka kanssa on helppo tulla toimeen. Tulkin kielelliset taidotkin mainittiin tärkeiksi, mutta ei tärkeimmiksi. Aino-Maija Jalkasen (2008) opinnäytetyössä todetaan, että suuri osa viittomakielisistä asiakkaista toivoo mieluiten tulkkia jonka kanssa on helppo tulla toimeen ja kuka on tilanteessa rento ja mukava. Tällaiselle tulkille myös kielelliset puutteet annetaan helpommin anteeksi. Miellyttävä persoona on usein asiakkaalle teknisiä taitoja tärkeämpää. (Jalkanen 2008, 37.)

Haastattelemieni naisten kokemusten perusteella voi päätellä, että synnytyksen tulkkaminen eroaa joiltakin osin muusta asioimistulkkauksesta. Kaikki eettisissä säännöissä mainitut kohdat eivät välttämättä toteudu synnytystulkkauksessa. Tulkin pitää voida astua ammattiroolinsa ulkopuolelle, joustamaan ammattieettisten sääntöjen noudattamisesta ja olla asiakkaalle läsnä myös ihmisenä, ei

vain tulkkina. Vaikka asiakas ei kaipaakaan tulkilta tukea, osa haastattelemistani naisista oli iloisia, että tulkki oli kannustanut heitä jaksamaan. Myös pienten palvelusten tekeminen oli joidenkin mielestä asia, jota tulkin pitää olla valmis tekemään. Erityislaatuisen tilanteen vuoksi on toki luonnollista, että tulkkikin on valmis tekemään asioita, joita ei muutoin työssään tee.

Mistä tulkki sitten tietää mitä hän voi ja mitä ei voi tehdä? Entä mihin vetää raja ammattieettisissä säännöissä joustamisessa? Jokaisen tulkin pitänee ratkaista asia tilanteen mukaan, ja osattava lukea asiakasta siten, että hän osaisi ennakoita tämän toiveita. Esimerkiksi sopivat hetket kannustavien kommenttien sanomiselle on valittava tarkoin. Onko paras hetki silloin, kun henkilökuntaa ei ole paikalla, vai voiko tulkki rupertella asiakkaan kanssa myös taukojen ulkopuolella? Kaikki naiset kertoivat, että keskustelu ja kanssakäyminen tulkin kanssa säilyivät kaikesta huolimatta kevyellä, yleisellä tasolla, josta naiset myös pitivät. Heidän kertomuksissaan tulkin vuorovaikutustaidot korostuivat.

Tulkin vuorovaikutustaidot voivat tulla tarpeen myös hoitohenkilökunnan kanssa. Jos kättilöllä tai hoitajilla ei ole kokemusta tulkin välityksellä kommunikoimisesta, voi tulkki joutua opastavaan rooliin. Eräs haastattelemistani naisista koki tärkeäksi, että tulkki neuvoisi henkilökuntaa, mikäli synnyttäjä ei itse jaksaa. Jos he eivät opastuksesta huolimatta opi tulkinkäyttöä, se voi vaikuttaa tulkkiin turhauttavasti (Kantala & Tjukanov 2007, 53) Vaikka hoitohenkilökunta ei synnytyksen edetessä oppisikaan tulkin kautta kommunikoimiseen liittyviä käytänteitä, tulisi tulkin pyrkiä pysyä rauhallisena eikä antaa turhautumisen tunteiden näkyä synnyttäjälle.

Tavoitteenani oli kerätä synnytystulkkauksen sujuvuuteen vaikuttavia seikkoja, jotka voisivat hyödyntää tulkkeja ja tulkkiopiskelijoita. Haastatteluiden jälkeen voin todeta, että kokemus synnytyksestä tai sen tulkkauksesta on varmasti tärkeämpää, kuin minkään kirjoitetun tiedon lukeminen. Opinnäytetyöstäni voi lukea, millaisia kokemuksia haastattelemillani neljällä kuurolla naisella on synnytystulkkauksesta. Lisäksi opinnäytetyöni sisältää selonteon normaalin alatiesynnytyksen kulusta ja eri vaiheista. Kokematon tulkki voi valmistautua synnytystulkkaukseen tapaamalla asiakasta ja keskustelemalla tämän toiveista liit-

tyen tulkkaukseen ja tulkin toimintatapoihin. Myös termistön hallitseminen ja synnytyksen eri vaiheiden tuntemus on tärkeää, jotta tulkilla olisi asiakkaiden toivomaa sisällöllistä ymmärrystä. Kätilön tapaaminen, alan kirjallisuuden lukeminen, sekä synnyttäneiden tuttavien ja kokemusta omaavien kollegoiden kanssa keskusteleminen ovat hyödyllisiä tapoja tutustua synnytystulkkauksessa tarvittavaan tietoon. Opinnäytetyön lopussa olevasta sanastosta (ks. liite 1) löytyy tässä opinnäytetyössä esiintyneiden, synnytykseen liittyvien termien selitykset.

Synnytykseen liittyvien viittomien kerääminen on sopiva aihe jatkotutkimukselle. Myös tulkin näkökulman voisi ottaa huomioon mahdollisissa tulevissa tutkimuksissa aiheesta. Jatkotutkimuksena voitaisiin selvittää tulkkien ajatuksia siitä, kuinka viittomakielen tulkin ammattieettistä säännöstöä tulisi soveltaa synnytystulkkauksessa.

LÄHTEET

Aulanko, Leena 2010. Synnytyskysymyksiä. Email essi.kylmanen@humak.edu 7.1.2010

Evantia Oy. Synnytyspäivystys, toiminnankuva. Email essi.kylmanen@humak.edu 26.11.2009

Jalkanen, Aino-Maija 2008. Asioimistulkki: asiakasnäkökulmasta. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Viittomakielen tulkkien aikuiskoulutus. Opinnäytetyö.

Haataja, Minna 2009. Sähköimpulssit helpottavat synnytyskipuja. Viitattu 3.4.2010. <http://www.vau.fi/Teemat/Teemakategoriat/Synnytys/Sahkoimpulssit-helpottavat-synnytyskipuja/>

Haukkamaa, Maija & Sariola Anna 2001. Normaali synnytys. Teoksessa Ylikorkala Olavi. & Kauppila Antti (toim.) Naisten taudit ja synnytykset (3.painos). Helsinki: Kustannus Oy Duodecim, 310-320.

Hindberg, Eija & Järvinen Sirpa 2001. Viittomakielinen terveydenhuollon asiakkaana. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Turun yksikkö. Viittomakielen tulkin koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurma Helen 2004. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2006. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö (4.painos). Helsinki: Yliopistopaino

Hynnen, Heidi & Pyörre, Susanna & Roslöf, Raija 2003. Elämä käsillä. Viittomakielentulkin ammattikuva. Helsinki: Mulriprint Oy.

Kantala, Annastiina & Tjukanov, Maija 2007. Viittomakielen tulkkien kokemat tunteet tulkatuissa hoitotilanteissa. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Viittomakielen tulkin koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Ojanperä, Päivi 1992. Viittomakieltä käyttävä kuuro potilaana sairaalassa - kuuron kokemuksia vuorovaikutuksesta henkilökunnan kanssa. Kemin terveydenhuolto-oppilaitos. Sairaanhoidon koulutusosasto. Sairaanhoidtaja. Tutkielma.

Päkilä, Mervi 2003. Synnytyskipu. Poliklinikka. Suuri suomalainen lääkärikirja. Viitattu 5.4.2010. <http://www.poliklinikka.fi/kipukanava/artikkelit/3044783>

Roslöf, Raija 2001. Viittomakielen tulkin ammatillisuus ihmissuhteissa. Diakoniana-ammattikorkeakoulu. Turun yksikkö. Viittomakielen tulkin koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Ruohonen, Tiina 2002. Matka äänettömyyden saloihin – Kätilöiden ja lastenhoitajien kokemuksia kuurojen äitien/perheiden kohtaamisista. Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia. hoitotyön koulutusohjelma. Kätilö. Päättötyö.

Saarikoski Seppo, 2001. Raskauden keston häiriöt. Teoksessa Ylikorkala Olavi. & Kauppila Antti (toim.) Naisten taudit ja synnytykset (3.painos). Helsinki: Kustannus Oy Duodecim.

Saarikoski, Seppo 1992. Synnytysopin perustiedot. Kuopio: Legekustannus Oy.

Savonsalmi, Mervi 2009. Kysymys opinnäytetyöhön liittyen. Email esi.kylmanen@humak.edu 30.11.2009

Suomen Viittomakielen tulkit ry. Asioimistulkin ammattisäännöstö. Viitattu 2.4.2010. <http://www.tulkit.net/viittomakielen-tulkit-suomessa/ammatti/asioimistulkin-ammattisaannosto/>

Suomen Viittomakielen tulkit ry. Viittomakielen tulkin ammattisäännöstö. Viitattu 2.4.2010. <http://www.tulkit.net/viittomakielen-tulkit-suomessa/ammatti/viittomakielen-tulkin-ammattisaannosto/>

Tapio, Elina 1997. Kuuron synnyttäjän näkemys hänen ja kättilön välisestä vuorovaikutuksesta synnytystilanteessa. Turun Kristillinen opisto. Viittomakielen tulkin opintolinja. Päättötyö.

Viittomakielialan Osuuskunta Via. Usein kysytyt kysymykset. Viitattu 9.4.2010 http://www.via-ok.net/?page_id=7

LIITTEET

Liite 1: Termien selitykset

TERMIEN SELITYKSET

- **AQUARAKKULAT**

Eli vesipapulat. Synnyttäjän ristiselän ihoon ruiskutetaan steriiliä vettä sisältäviä rakkuloita. Rakkulaa laitettaessa iho kiristyy, ja ikään kuin siirtää supistuskivun selkään. Vaikutus kestää noin tunnin ja auttaa lähinnä synnytyksen alkuvaiheessa. (Haukkamaa & Sariola 2001, 317.)

- **EPIDURAALIPUUDUTUS**

Selkärangan kanavassa olevaan epiduraalitilaan neulalla pistettävä puudutus, jonka laittaa anestesia lääkäri. Annetaan mieluiten synnytyksen ollessa varmasti käynnissä, ja avautumisvaiheen alettua. Vaikutus kestää tavallisimmin kaksi tuntia, jonka jälkeen annos voidaan uusida. Myös jatkuva puuduteannostelu pumpun avulla on mahdollista. Käytetään etenkin ensisynnyttäjillä. (mt., 318)

- **EPISIOTOMIA**

Välilihan, eli emättimen ja peräaukon välissä olevan lihaksen, leikkaaminen. Leikkauksen tarvetta arvioidaan kudosten venymisen, ja sikiön pään koon perusteella. Suuri osa uudelleensynnyttäjistä selviää ilman episiotomiaa. (mt., 314–315.)

- **HÄTÄSEKTIO**

Leikkaus, jossa synnyttäjää, tai vauvaa kohdanneen akuutin hätätilanteen takia joudutaan siirtymään leikkaukseen välittömästi. Tällaisissa tilanteissa vauva on saatava syntymään 10 minuutin sisällä (Aulanko 2010)

- **ILOKAASU**

Eli typpioksiduuli. Ilokaasu on turvallinen kivunlievitysmenetelmä. Kaasuun lisätään happea, ja sitä hengitetään maskin kautta. Kaasua hengitellään jaksoittain: supistuksen alkaessa kaasuseosta vedetään keuhkoihin voimakkaasti, ja lopetetaan supistuksen heikentyessä. Supistusten välillä hengitellään normaalia ilmaa, jolloin ilokaasu poistuu elimistöstä. Liiallinen saanti voi aiheuttaa tokkuraisuutta ja huonoa oloa. (Haukkamaa & Sariola 2001, 318.)

- **KALVOJEN PUHKAIKU**

Synnytyksen käynnistämisen- ja supistusten aktivointikeino. Kalvot puhkataan viemällä terävä instrumentti sormien suojassa kohdunkaulan sisään kalvoja vasten. Samalla irrotetaan sikiökalvoja kohdunkaulasta. (Saarikoski, 2001, 396-397.)

- **KIIREELLINEN SEKTIO**

Eli aiemmin suunnittelematon leikkaus, jossa ei ole välitöntä hengenvaaraa niin äidille, kuin vauvallekaan. Leikkaukseen voidaan joutua turvautumaan, jos sikiön sykekäyrässä havaitaan sellaisia muutoksia, jotka viestivät vauvan huonosta voinnista, synnytys ei etene tai äidin vointi vaatii leikkauksen. (Aulanko 2010)

- **KOHDUNKAULANPUUDUTUS**

Toiselta nimeltään paraservikaalipuudutus. Lääkäri laittaa puudutuksen kohdunsuun limakalvon alle. Tätä puudutusmuotoa käytetään lähinnä uudelleensynnyttäjille. Vaikutus kestää 1-2 tuntia. (Haukkamaa & Sariola 2001, 318.)

- **OKSITOSIINI**

Käytetään nykyisin ensisijaisesti supistusten tehostamiseen, mutta myös synnytyksen käynnistämiseen. Oksitosiini annetaan laskimonsisäisesti. (Saarikoski 2001, 396.)

- **PROSTAGLANDIINI**

Käytetään synnytyksen käynnistämisessä, joko geelinä tai emätinpuikkona. Geeli viedään pillillä kohdunkaulan kanavaan (mt., 396).

- **PUDENDAALIPUUDUTUS**

Välilihan seudun puudutus, joka on tarkoitettu ponnistusvaihetta varten. Puudutuksen avulla ponnistusvaiheen kipu lievittyy. Pudendaalipuudutusta on käytetty Suomessa melko vähän. (Haukkamaa & Sariola 2001, 319-320.)

- **SPINAALIPUUDUTUS**

Selkäydinnestetilaan neulalla pistettävä puudutus, jonka antaa anestesialääkäri. Käytetään etenkin erittäin kivuliaissa ja nopeissa synnytyksissä. Vaikutus kestää tunnista kahteen tuntia. Puudutusta ei voida toistaa tai pitkittää, kuten epiduraalipuudutusta. (Päkilä 2003)

- **TENS-LAITE**

Paristokäyttöinen TENS-laite (Transcutaneous Electrical Nerve Stimulation) lähettää sähköimpulsseja synnyttäjään. Elektrodilaput kiinnitetään synnyttäjän selkään. Impulssit vaikuttavat hermoihin ja estävät kipuviestien etenemisen. Impulssit myös lisäävät kehon omia endorfiineja, jotka lievittävät kipua. Laitetta voidaan käyttää muun kivunlievityksen rinnalla. (Haataja 2009)

Liite 2: Viittomakielen tulkin ammattisäännöstö

Viittomakielen tulkin ammattisäännöstö

Kuurojen Liitto ry - Kuulonhuoltoliitto ry - Suomen Kuurosokeat ry - Suomen Viittomakielen Tulkit ry

Tämä ammattisäännöstö sitoo kaikkia niitä tulkkeja, jotka on merkitty yllä mainittujen järjestöjen pitämään tulkirekisteriin. Tämä ammattisäännöstö on hyväksytty tulkkitoiminnan yhteistyöryhmän kokouksessa lokakuun 3. päivänä 1996 ja se on päivitetty 20.9.1999. Katso myös asioimistulkin ammattisäännöstö.

AMMATTIETIIKKA

1. Tulkki noudattaa ehdotonta vaitiolovelvollisuutta.
2. Tulkki ei käytä väärin mitään tulkkauksen yhteydessä tietoonsa tullutta.
3. Tulkki ottaa vastaan toimeksiannon vain, jos hänellä on siihen tarpeellinen pätevyys ja jossa hän ei ole jäävi.
4. Tulkki kunnioittaa ja tukee asiakkaidensa itsenäisyyttä ja itsemääräämisoikeutta.
5. Tulkki osoittaa solidaarisuutta ammattikuntaansa kohtaan.
6. Tulkki valmistautuu ajoissa ja huolellisesti tehtäväänsä.
7. Tulkki käyttäytyy toimeksiannon yhteydessä moitteettomasti.
8. Tulkki on puolueeton eikä anna henkilökohtaisten asenteidensa tai mieliteidensä vaikuttaa työnsä laatuun.
9. Tulkki kehittää jatkuvasti ammattitaitoaan.
10. Jos tulkki toimii sellaisessa asiakastyössä, jossa asiakkaat ovat myös tulkkipalvelun käyttäjiä, hän toimii niin että ammattiroolit eivät sekoitu.

AMMATTISÄÄNNÖSTÖN RIKKOMINEN

Mikäli tulkin todetaan toimineen tämän ammattisäännöstön vastaisesti, ryhtyy tulkkitoiminnan yhteistyöryhmä tulkirekisterin säännöissä määrättyihin toimenpiteisiin.

TYÖOLOSUHTEET

Tulkkauksen laadun takaamiseksi tulkki varmistaa, että

- Kuuluvuus ja näkyvyys riittävät.
- Työolot ovat ergonomisesti tyydyttävät.
- Tulkkaukselle annetaan riittävästi taukoja.

- Tulkki tekee etukäteen suullisen tai kirjallisen työsopimuksen tilaajan kanssa sekä tarvittaessa sopii palkasta ja korvauksista työnantajan/palkanmaksajan kanssa.
- Tulkki selvittää etukäteen työajan pituuden.
- Tulkin aktiivinen tulkkausaika on enintään kuusi tuntia päivässä.
- Tulkkauksesta aterioiden aikana, tauoilla ja varsinaisen tilaisuuden ulkopuolella sovitaan etukäteen.
- Samanaikaistulkkauksessa yli kahden tunnin toimeksiannossa tarvitaan kaksi tulkkia.

Liite 3: Haastattelun runko

Yleistä:

- kerrotko vähän synnytyksestäsi, miten se meni?

1. Mitkä asiat vaikuttivat tulkin valintaan

- toivoitko tiettyä tulkkia?
- miksi toivoit juuri tätä tulkkia? Mitkä asiat vaikuttivat valintaan? Millaisia tärkeitä ominaisuuksia hänessä oli?
- saitko toivomasi tulkin
- oliko väliä oliko tulkki tuttu vai vieras?
- vaihtuiko tulkki välillä?

2. Miten tulkki saatiin paikalle?

- milloin ja missä vaiheessa tulkkia alettiin etsiä?
- kuka otti yhteyttä tulkkiin kun synnytyksen aika tuli?
- kuka tulkki tuli paikalle? Listassa ensimmäinenkö/toivottu tulkki, vai joku muu?
- jos tulkki vaihtui välillä, miten se järjestyi?
- missä tulkki ja asiakas tapasivat synnytyksen yhteydessä? Kotona, sairaalalla tms.?

3. Miltä tulkin läsnäolo tuntui?

- Miltä tuntui, kun tulkki oli mukana synnytyksessä?
- Miten mies tai muu tukija suhtautui? onko kertonut mitään?
- Halusitko, että tulkki oli paikalla kaiken aikaa, vai haettiin tulkki tarvittaessa esim. käytävästä?
- Pystyitkö olemaan rento vaikka tulkkikin oli paikalla? mitkä asiat siihen vaikuttivat?
- Ajattelitko tulkin läsnäoloa, vai tuntuiko ”normaalilta”, kuten missä tahansa muussa asioimisessa

4. Miten vuorovaikutus sujui?

- Oliko kätilön tai muun hoitohenkilökunnan kanssa helppo keskustella tulkin välityksellä?
- Miten hoitohenkilökunta suhtautui tulkin paikallaoloon?
- Osasiko henkilökunta käyttää tulkia? Neuvoiko tulkki heitä?
- Oliko käytännön asioissa ongelmia? Miten tulkin paikanvalinta järjestyi?
- Näkyikö tulkissa tunteita? Oliko sillä vaikutusta?
- Jutusteliko tulkki kanssasi? Halusitko tätä?
- Kaipasitko tulkilta myös tukea?
- Kerroitko tulkille miten haluat hänen toimivan/ mitä toiveita sinulla on tulkkaukseen tai muuhun liittyen? Millaisia toiveita kerroit?

5. Miten tulkin työskentelytavat vaikuttivat asiakkaan kokemuksiin?

- Tekikö tulkki jotain, mistä et pitänyt? Tulkkauksessa tai muussa kanssakäymisessä? Mitä?
- Tekikö tulkki jotain, josta pidit paljon? Mitä?